

İnsan Hakları Araştırması

Ekim 2021

- Bu rapor ve dayanağı olan araştırma verisi KONDA Araştırma ve Danışmanlık A.Ş. tarafından Civil Rights Defenders kuruluşu için üretilmiştir.
- Anketler örneklem hesabına göre seçilen mahalle ve köylerde rastlantısal olarak belirlenen hanelerin kapılarında deneklerle yüz yüze görüşme yapılarak gerçekleştirilmiştir.
- Anketlerde görüşülen kişilerin sadece anket sorularına verdikleri cevaplar alınmış, kimlik ve iletişim bilgileri kesinlikle alınmamıştır.
- Araştırmanın saha çalışması 25-26 Eylül 2021 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Bu rapor, Türkiye'deki 18 yaş üstü yetişkin nüfusun, saha çalışmasının yapıldığı günlerdeki demografik profillerini, siyasal eğilimlerini ve insan hakları konusunda bilgilerini, yaklaşımlarını, algılarını ve beklentilerini yansıtmaktadır.
- Araştırma, Türkiye'nin 15 yaş üstü yetişkin nüfusunu temsil edecek deneklerin tercihlerindeki eğilim ve değişimleri belirlemek ve izlemek için tasarlanmış ve uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularının hata payı, yüzde 95 güven aralığında +/- 1,7, yüzde 99 güven aralığında yüzde +/- 2,3'dür.
- Araştırmadan ortaya çıkan Türkiye toplumuna dair demografik veriler TÜİK ve Konda Barometresi dahilinde aylık yapılan araştırmaların sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

KONDA tarafından Civil Rights Defenders için gerçekleştirilen bu araştırma, Türkiye toplumunun temel insan hakları, insan hakları savunucuları, hak ihlalleri, özgürlük, demokrasi ve azınlıklara bakış gibi alanlardaki zihin haritasının yüksek çözünürlüklü bir fotoğrafını ortaya koymaktadır.

Araştırmanın sonuçlarına göre insan hakları kavramı vatandaşlar tarafından ilk olarak "eşitlik" ile ilişkilendiriliyor. Araştırmaya göre, Türkiye toplumunun büyük kesimi, haklar temelinde eşitlik olduğunu net bir şekilde ifade ediyor. İnsan hakları, eşitlik ve adalet arasındaki ayrılmaz ilişkiyi, araştırma sonuçlarında insan haklarının ve adaletin tanımlandığı bölümlerde belirgin bir şekilde gözlemlemek mümkün.

İnsan haklarını tanımlamak için en fazla başvurulan diğer iki kavramın ise sırayla "yaşam hakkı" ve "özgürlük" olduğu görülüyor. KONDA tarafından Haziran 2012'de yapılan bir başka araştırmayla karşılaştırılacak olunursa, insan haklarını tanımlarken ilk olarak "özgürlük" diyenlerin sayısı azalmış, "eşitlik" diyenler ise önemli ölçüde artmış durumda.

İnsan haklarını, devletin kendilerine "bahsettiğini" düşünenlerin oranı hayli düşük ancak, ağırlıklı olarak, ileri yaştakilerin ve düşük eğitimlilerin oluşturduğu yüzde 12'lik bir kesim bu ifadeyi kullanıyor.

Araştırmaya katılanların üçte ikisi, bireylerin daha anne rahmindeyken veya doğduğunda insan haklarına sahip olduğunu düşünüyor. Öte yandan, azımsanmayacak bir grup da, ancak askere gidildiğinde, 18 yaş geçildiğinde ve hatta evlendiğinde insan haklarına sahip olduğunu düşünüyor.

10 Aralık 1948 tarihinde ilan edilen ve Türkiye'nin de 27 Mayıs 1949'da kabul ettiği İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin varlığının farkında olanların oranı hayli düşük. Üniversite mezunlarının bile ancak yarısından azının Beyanname ile ilgili bilgisi var. Her dört kişiden biri ise bu bildirinin var olmadığına hemfikir.

Araştırma sonuçlarına göre toplumun yarısı Türkiye’de en fazla kadınların haksızlığa uğradığını düşünüyor. Bununla beraber vatandaşlara en çok önemstedikleri insan hakları sorulduğunda, kadınların eşitlik hakkının da ilk üç sırada yer aldığı görülüyor. Bu durumu, Türkiye toplumunun cinsiyet ayrımcılığı konusunda farkındalığının arttığı şeklinde yorumlamak mümkün gözüküyor.

Toplumda en fazla haksızlığa uğradığı düşünülen gruplar arasında kadınları, yoksulları, Kürtler ve gençler takip ediyor. En fazla LGBTI+’ların haksızlığa uğradığını düşünenlerin oranı ise yüzde 14.

Araştırmaya göre, en yüksek toplumsal mesafe eşcinsellere karşı oluşmuş durumda. Toplumun yüzde 50’si kendini LGBTI+’lara uzak hissettiğini açıkça söylüyor. Ardından mülteciler, üçüncü sırada da azınlıklar en mesafeli durulan gruplar olarak göze çarpıyor. Mülteciler ve Romanlar da, uzak hissedilen ama hakkı yenen olarak akla gelmeyen kümeler.

Bu araştırma bir kez daha Kürt meselesinin insan hakları algısının geliştirilmesi konusunda zihni bir engel olduğunu gösteriyor. Türkiye nüfusunun en az üçte ikisi Almanya’daki Türk çocuklarının anadilde eğitim almasını savunurken konu Türkiye’deki Kürtlerin anadilde eğitim hakkına gelince, bunu destekleyenlerin oranı yüzde 50’nin altına düşüyor.

Öte yandan Kürtler, insan hakları konusunda ülke geneline göre çok daha hassas bir grup olarak beliriyor. Kürtlerin yarısı, bu ülkede insanların etnik kimliğinden dolayı ayrımcılığa uğradığını ifade ediyor.

İnsan haklarını ihlal edenler arasında en çok işaret edilen grup, siyasetçiler. İktidar seçmenleri bile en yüksek oranda siyasetçilerin insan haklarını ihlal ettiğini savunuyor.

Araştırmaya katılan vatandaşların yüzde 38’i Türkiye’nin insan hakları alanında bir ilerleme kaydedeceğini düşünmüyor. İnsan haklarının korunması ve teşvik edilmesi bakımından herhangi bir kuruma yahut kişiye güvenmeyenler de toplumun yüzde 28’ini oluşturuyor. Bu güvensizliğin 2012 tarihli raporda da aynı oranda çıkmış olması oldukça çarpıcı.

Araştırmada insan hakları alanındaki sorunları mevcut hiçbir partinin çözemeyeceği algısının toplumun geneline hâkim olduğu görülürken, vatandaşların yalnızca yüzde 15'i Ak Parti'nin, yüzde 9'u CHP'nin yüzde 7'si İyi Parti'nin bu sorunları çözebileceği konusunda ümitli.

Toplumun üçte biri son bir yılda herhangi bir sebepten dolayı hakkının ihlal edildiğini söylüyor. Her yirmi kadından 3'ü son bir yılda cinsiyetinden dolayı bir hak ihlaline uğradığını belirtiyor. Yaklaşık her beş Kürt asıllı vatandaştan biri ise etnik kimliğinden dolayı ayrımcılığa uğradığını ifade ediyor.

Toplumun önemli bir çoğunluğu, hakkı ihlaline uğraması durumunda gideceği adres olarak hukuku işaret ediyor. İkinci sırayı ise, "kolluk kuvvetlerine giderim" diyenler alıyor.

Kadınlar arasında, hak ihlalini öncelikle kendi ailelerine bildirmeleri eğilimi daha yüksek. Ailelerine bildirmekten çekinebilecekleri bir hak ihlaline maruz kalmaları durumunda ise, bu ihlali asla bildiremeyebilirler. Kadınların ulaşabileceği hak ihlali bildirim alanları yaratmak lazım geldiğini bu araştırmanın önemli bir bulgusu olarak ortaya koyabiliriz.

Toplumun yüzde 80'i, insan haklarını devletin, hükümetin veya TBMM'nin koruması ve geliştirmesi gerektiğini düşünüyor. Sivil toplum kuruluşlarını işaret edenlerin oranı yüzde 1'i geçmiyor. Hakların koruması sözkonusu olduğunda, ağırlıklı olarak, devlet mekanizmasını işaret eden bir toplumun sadece onda birinin "hakları devlet veriyor" demesi, çarpıcı bir bulgu olarak karşımıza çıkıyor.

İnsan hakları alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarına yönelik olumsuz bir algı ya da tutum görülüyor. Toplumun üçte ikiden fazlası bu kurumların varlığını destekliyor. Bu kurumların yurtdışı kaynaklı olması halinde de toplumsa algı çok değişmiyor.

Genel olarak bakarsak;

- Toplum haklarını net bir şekilde tarif edebiliyor.
- Haklarını devletten almadığını, doğmadan bile hakları olduğunu biliyor.
- Toplum, Türkiye’de demokrasi ve insan hakları konularındaki zaafların da farkında.
- Toplum, ifade özgürlüğünün gereksinimi biliyor ancak Türkiye’de bu konuda eksiklikler olduğunu da bilincinde.
- Araştırmaya göre, ayrımcılık veya hak ihlali her kesimi etkiliyor.
- Hak ihlaline uğranması durumunda hukuk yollarına baş vurulacağı ifade ediliyor.
- Adaletin “herkese lazım olduğu” net bir şekilde ifade ediliyor.
- Hakların korunmasında devlet mekanziması veya hükümet işaret ediliyor.
- Hakların korunmasında ve geliştirilmesinde sivil toplum kuruluşları önem verilen bir aktör olarak belirliyor. Ancak insan haklarının korunması alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarına, yabancı kaynaklı olsalar dahi, toplumsal bir karşı duruş görülüyor.
- Tüm bu bulguları toplumsal çerçevede etkileyen en önemli unsur ise eğitim seviyesi olarak karşımıza çıkıyor.
- Son 10 yıl eğitimde Türkiye’nin niceliksel anlamda gelişme kaydettiği bir dönem. Daha eğitilmiş genç kuşak, daha geleneksel bir üst kuşağın insan haklarına bakışını etkiliyor. Evrensel Beyanname’den haberdar olmamakla beraber, bu metindeki çoğu ifadeye onay vermenin açıklamasını bu süreçle açıklayabiliriz.
- İnsan hakları ihlallerinin bilincinde olması, mevcut hükümeti bundan sorumlu görüp eleştiriyor olması ve toplumun yarıdan fazlasının, insan haklarını ihmal eden siyasetçiden oyunu esirgeyeceğini belirtmesi bu toplumda insan hakları konusunun muhtemel bir seçimde önemli bir unsur olacağını işaret ediyor.

Örneklem büyüklüğü

Gidilen il	31
Gidilen ilçe	85
Gidilen mahalle/köy	120
Görüşülen denek	2402

Kota uygulaması

Yaş grubu	Kadın	Erkek
18-32 yaş	3 denek	3 denek
33-48 yaş	3 denek	3 denek
49 yaş ve üstü	3 denek	3 denek

- Örneklem, ADNKS (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) verilerine dayalı mahalle ve köylerin nüfus büyüklükleri ve eğitim seviyeleri verileri ile 24 Haziran 2018 Genel seçimlerinin mahalle ve köy sonuçları katmanlandırılarak hazırlanmıştır. Yerleşim yerleri önce kır/kent/metropol olarak ayrıştırılmış ve 12 bölge esas alınarak örneklem tespit edilmiştir.
- Araştırma kapsamında, 31 ilin merkez dahil 85 ilçesine bağlı 120 mahalle ve köyünde 2402 kişiyle hanelerinde yüzyüze görüşülmüştür. Her bir mahallede gerçekleştirilen 18 anket için yaş ve cinsiyet kotası uygulanmıştır.

Sahada gidilen bölgelerde il dağılımı

Düzyen 1 (12 bölge)	Gidilen iller
1 İstanbul	İstanbul
2 Batı Marmara	Balıkesir, Çanakkale, Edirne
3 Ege	Aydın, İzmir, Manisa, Uşak
4 Doğu Marmara	Bolu, Bursa, Eskişehir, Kocaeli
5 Batı Anadolu	Ankara, Konya
6 Akdeniz	Adana, Antalya, Hatay, Mersin
7 Orta Anadolu	Kayseri, Sivas
8 Batı Karadeniz	Samsun, Tokat
9 Doğu Karadeniz	Ordu, Trabzon
10 Kuzeydoğu Anadolu	Erzincan, Kars
11 Ortadoğu Anadolu	Malatya, Van
12 Güneydoğu Anadolu	Diyarbakır, Gaziantep, Şanlıurfa

Sahada gidilen bölgelerde yerleşim tipi dağılımı

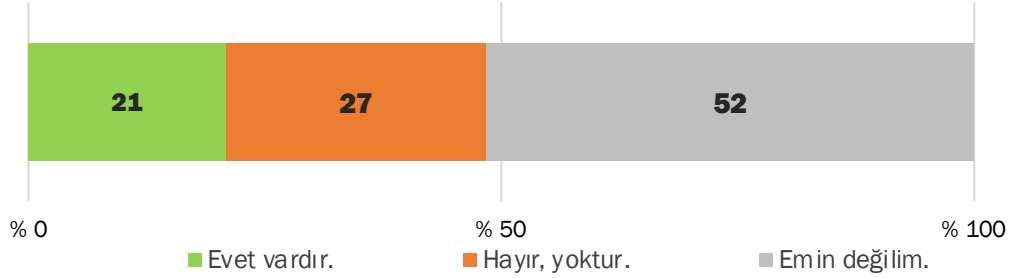
Anketin yapıldığı bölge	Kır	Kent	Metropol	Toplam
1 İstanbul			18,5%	18,5%
2 Batı Marmara	1,8%	4,1%	,8%	6,7%
3 Ege	1,7%	8,0%	4,8%	14,5%
4 Doğu Marmara	1,0%	2,5%	6,3%	9,7%
5 Batı Anadolu		3,0%	5,2%	8,2%
6 Akdeniz		6,0%	5,3%	11,3%
7 Orta Anadolu	,9%	3,5%	1,4%	5,8%
8 Batı Karadeniz		1,5%	1,5	6,5%
9 Doğu Karadeniz		1,5%	1,5%	3,0%
10 Kuzeydoğu Anadolu	,7%	,8%		1,5%
11 Ortadoğu Anadolu	,7%	3,2%	1,5%	5,5%
12 Güneydoğu Anadolu	,7%	4,0%	4,1%	8,8%
Toplam	9,3%	39,8%	50,9%	100,0%

İnsan Haklarına Yönelik Bilgi ve Tutumlar

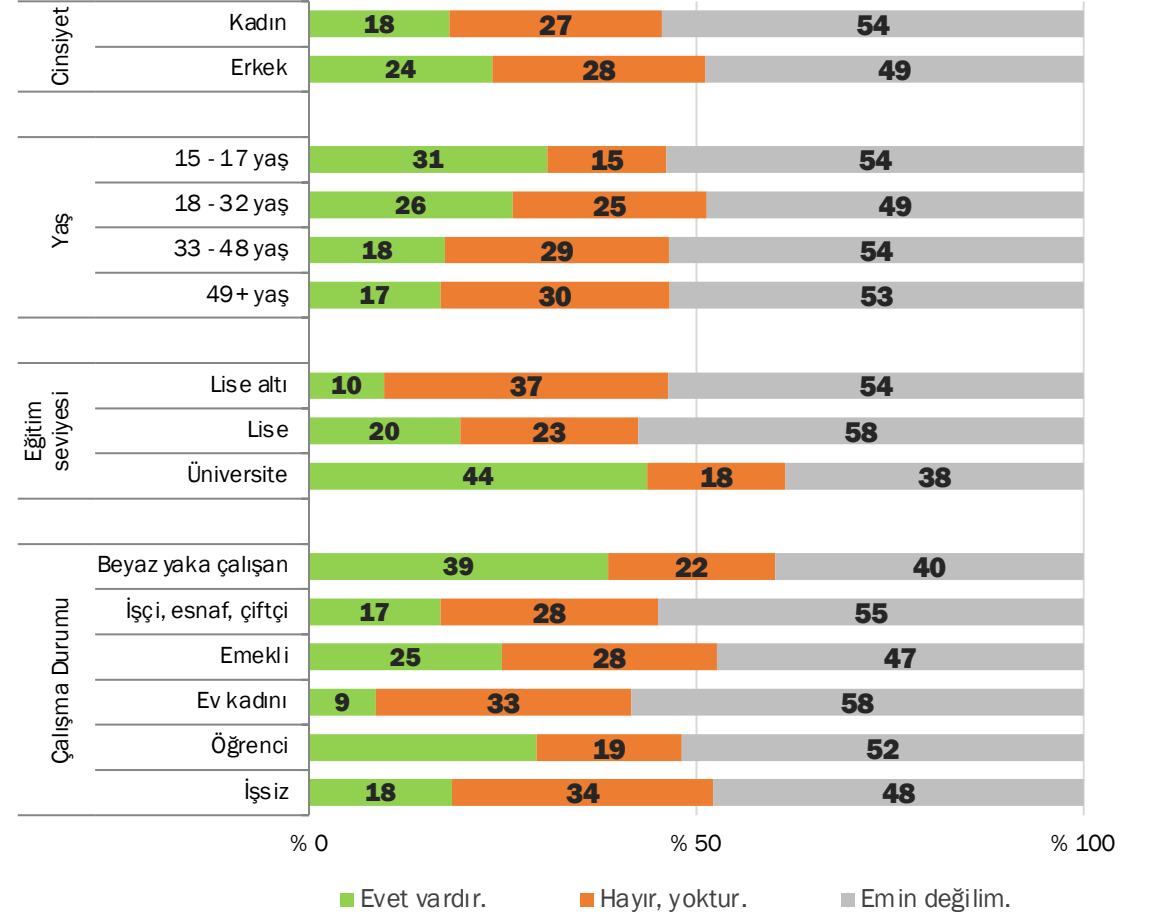

Bildiğiniz kadarıyla dünyadaki tüm insanların haklarını koruyan ve Türkiye'nin de imzaladığı evrensel bir resmi beyanname var mıdır?

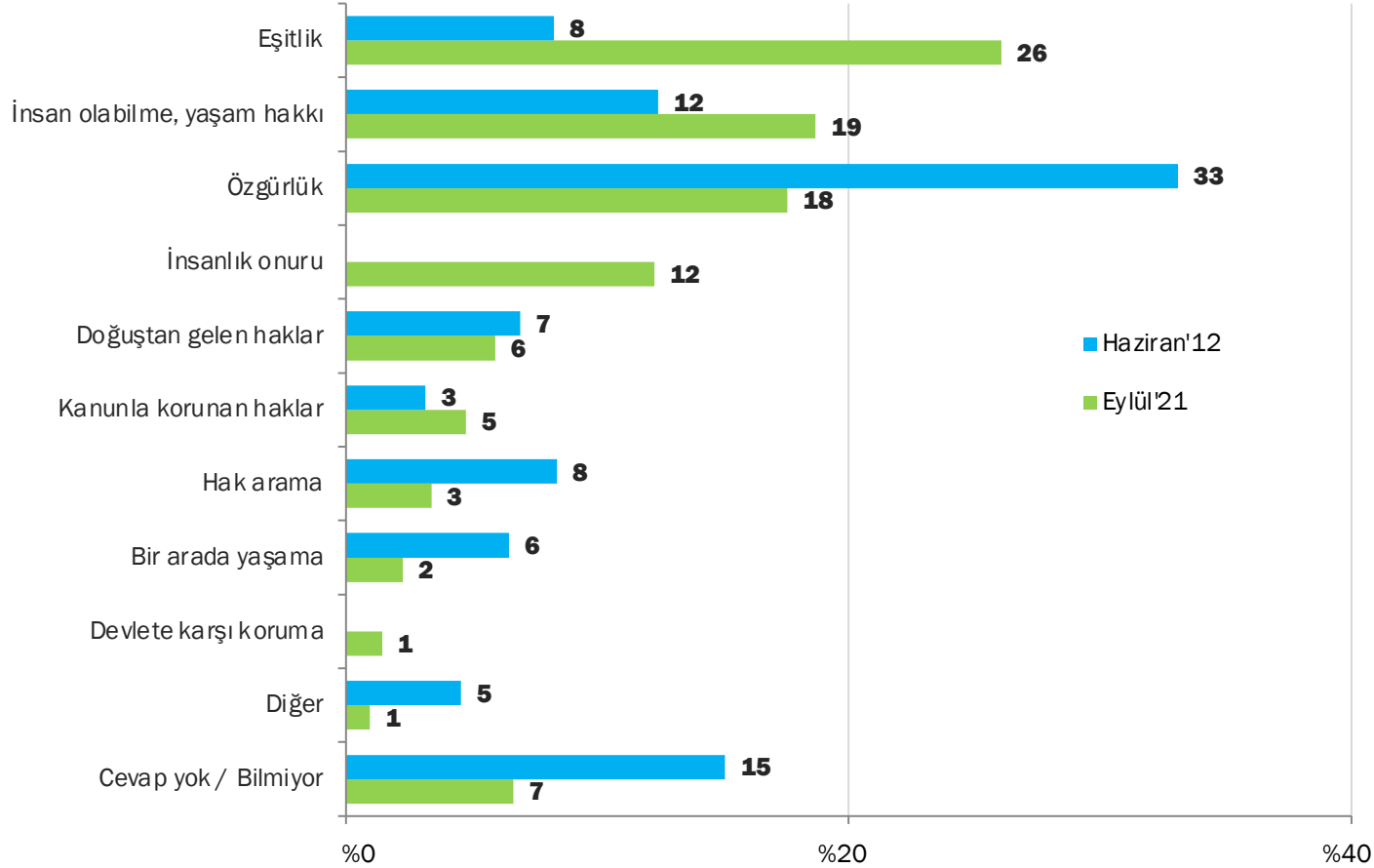

- Türkiye'de toplumun yarısı Türkiye'nin de imzaladığı evrensel bir insan hakları beyannamesinin olup olmadığı konusunda bir fikre sahip değil. Toplumun yüzde 27'si böyle bir beyannamenin olmadığı söylerken, toplumun yalnızca beşte biri var olduğunu söylüyor.
- Eğitim bu konuda bilgi sahibi olmak anlamında en büyük etken olarak karşımıza çıkıyor.
- Gençlerin ve özellikle öğrencilerin beyannameden daha fazla haberdar olmasını eğitime maruz kalmakla ilişkilendirebiliriz.

...evrensel bir beyanname var mıdır?

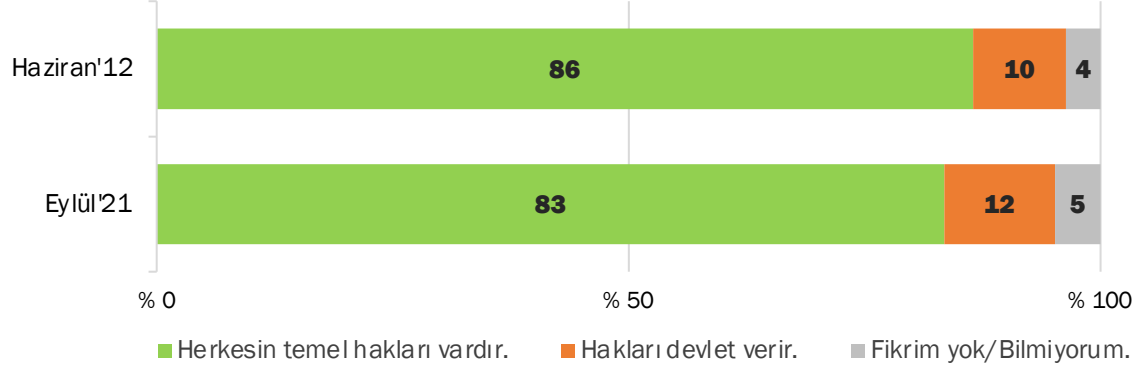

Sizce insan haklarını şimdi söyleyeceğim kavramlardan hangisi EN İYİ ifade ediyor? (TEK SEÇENEK)

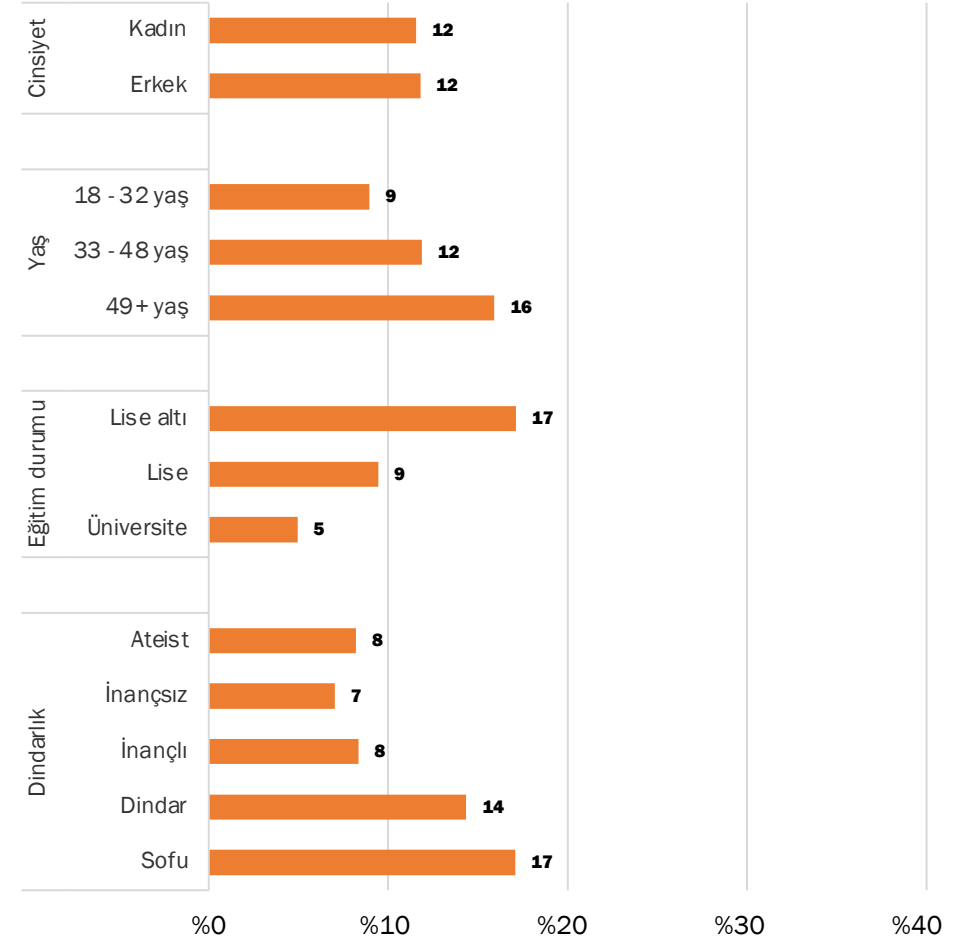
- İnsan haklarını hangi kavramın en iyi ifade ettiği sorulduğunda eşitlik, insan olabilme ve yaşam hakkı ile özgürlük yanıtları öne çıkıyor.
- Dokuz yıl önce yaptığımız bir araştırmamız ile karşılaştığımızda, eşitlik yanıtı verenlerin oranının arttığını, özgürlük diyenlerin ise azaldığını görüyoruz.
- Bu tabloya bakarak toplumun insan hakları algısında bir değişim oluşmuş olduğunu iddia edebiliriz.

Her insanın doğuştan sahip olduğu temel hakları var mıdır, YOKSA haklar devletin insanlara verdiği/bahşettiği bir şey midir?

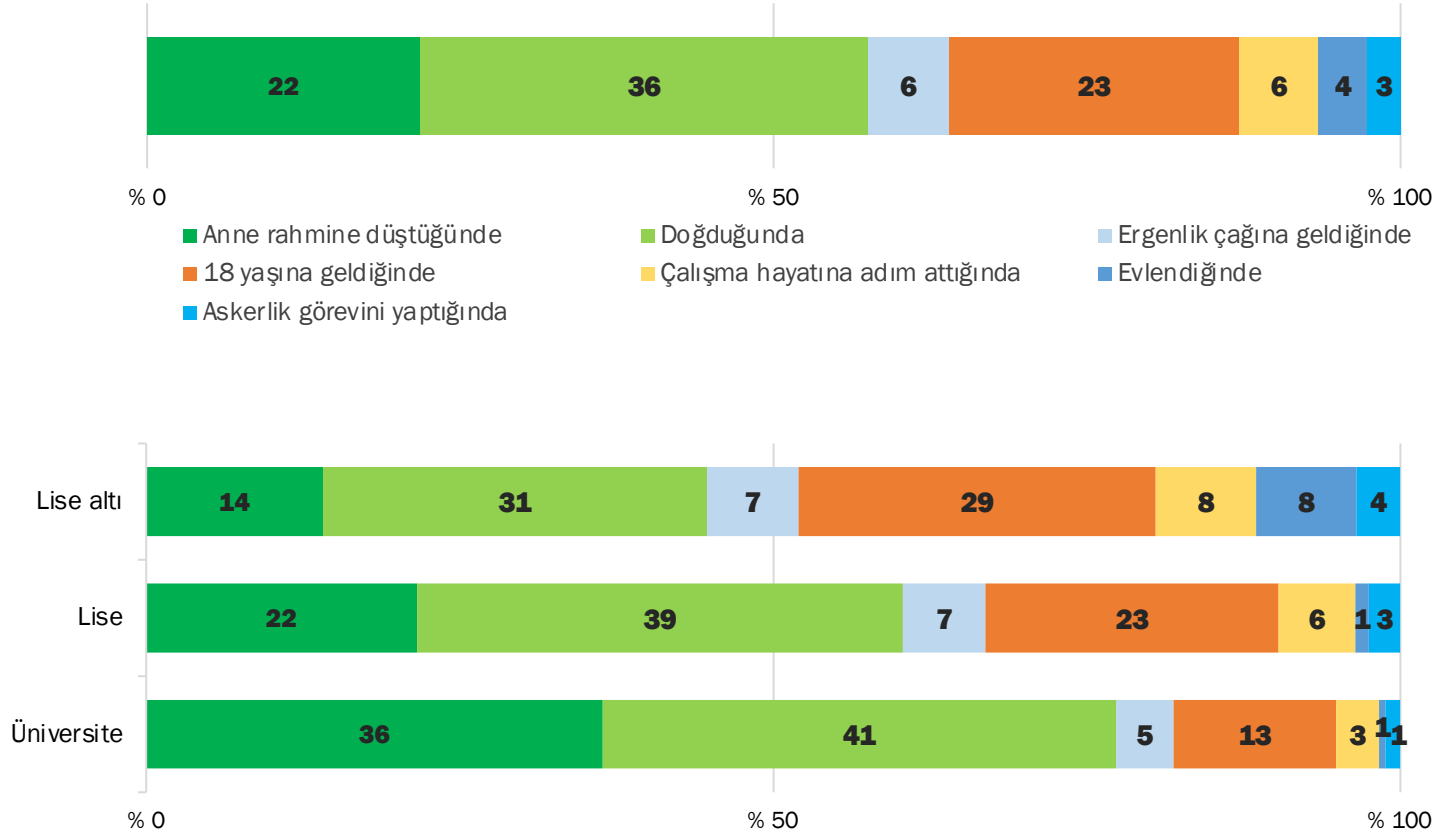

- Toplumun yüzde 83'ü herkesin doğuştan gelen temel haklara sahip olduğunu düşünürken, yüzde 12'lik bir kesim hakları devletin insanlara verdiği bir şey olarak görüyor.
- Haziran 2012'deki araştırmamızın bulgularıyla karşılaştığımızda, herkesin temel hakları vardır diyenlerde 3 puanlık bir düşüşe karşın, "Hakları devlet verir" diyenlerde 2 puanlık bir artış görüyoruz. Bu artışın araştırma hata payı içinde kaldığını düşünebiliriz.
- Ancak nüfus gençleştikçe ve eğitimi arttıkça hakları devlet verir diyenlerin azalacağını da öngörebiliyoruz.

'Hakları Devlet Verir' diyenler

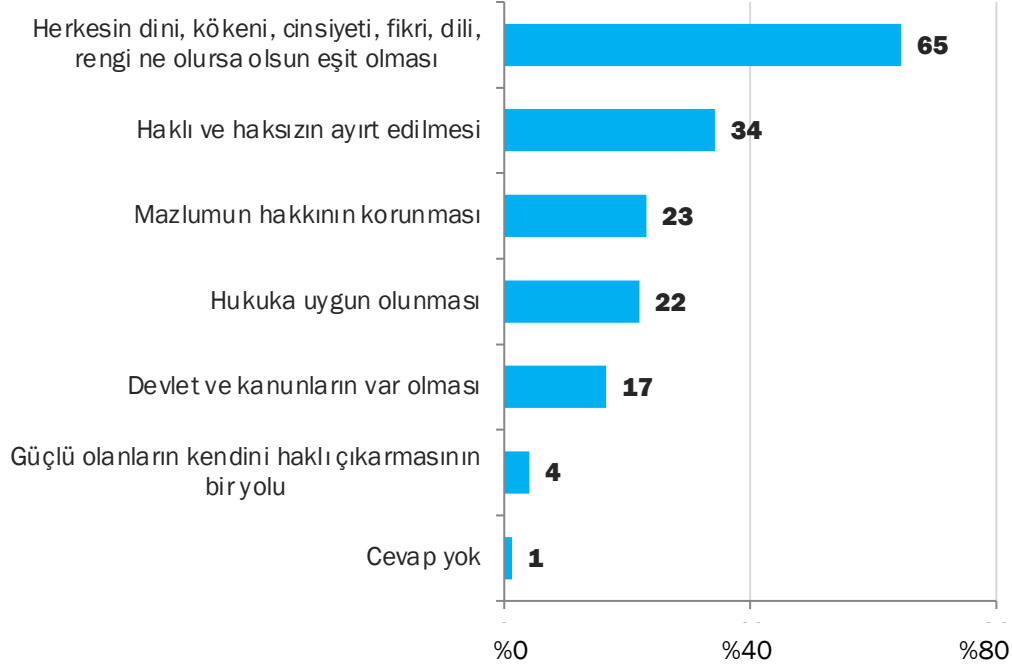

Sizce bir insan hayatının hangi noktasında kendi haklarına sahip olmaya başlar?

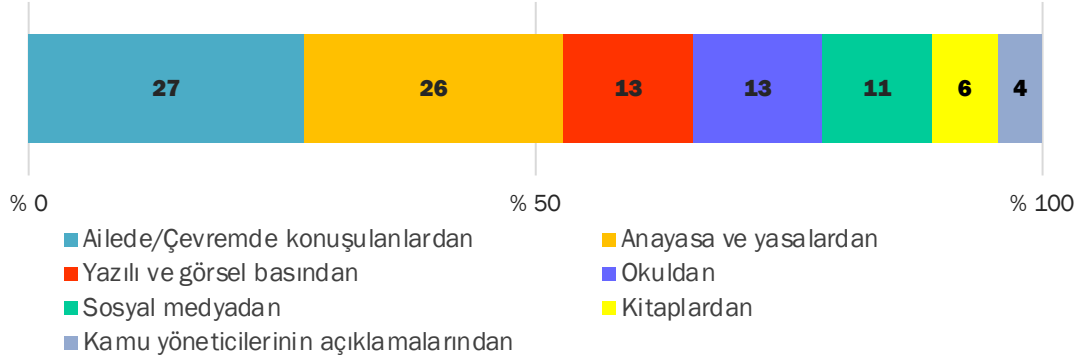
- İnsanın hayatının hangi noktasında kendi haklarına sahip olmaya başladığı konusunda, doğduğunda fikri öne çıkıyor. Toplumun yüzde 36'sı insanların doğduğunda, yüzde 22'si de anne rahmine düştüğünde kendi haklarına sahip olmaya başladığını düşünüyor.
- Toplumun yaklaşık dörtte biri insanların 18 yaşına geldiğinde kendi haklarına sahip olması gerektiğini düşünüyor.
- Türkiye toplumunun yüzde 6'sı insanların ergenlik çağına geldiğinde, yüzde 6'sı çalışma hayatına başladığında, yüzde 4'ü evlendiğinde, yüzde 3'ü de askerlik görevini yaptığında kendi haklarına sahip olabileceğine inanıyor.
- Eğitim seviyesi yükseldikçe insanların anne rahmine düştüğünde veya doğduğunda kendi haklarına sahip olması gerektiğini düşünenlerin oranı belirgin bir şekilde artıyor.

Adalet sizin için en fazla hangi ikisine karşılık geliyor?

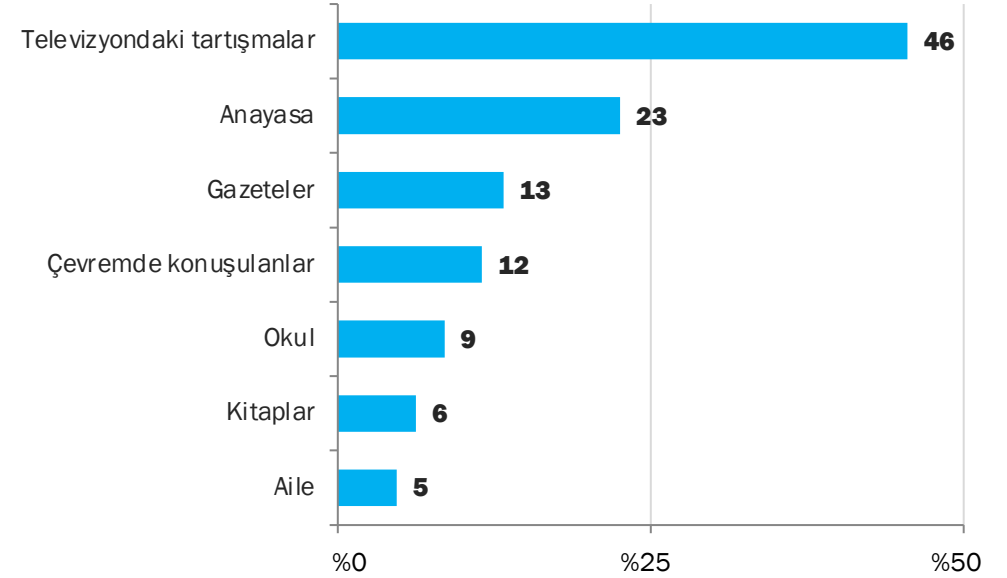

- Görüştüğümüz kişilere altı ifade okuyup adalet kavramının onlar için en çok hangi ikisine karşılık geldiğini sorduğumuzda, ilk iki sırayı yüzde 65 oranıyla "herkesin dini, kökeni, cinsiyet, fikri, ili, rengi ne olursa olsun eşit olması" ile yüzde 34 oranıyla "haklı ve haksızın ayırt edilmesi" alıyor.
- Yıllar içinde adalet söz konusu olduğunda ilk akla gelen ifadelerin sıralamasında çok büyük bir değişim olmadığını görüyoruz.

İnsan haklarını, haklarınızı öncelikli olarak nereden öğreniyorsunuz? (TEK SEÇENEK)

İnsan haklarınızı nereden öğreniyorsunuz? (Haziran'12) (ÇOKLU SEÇENEK)

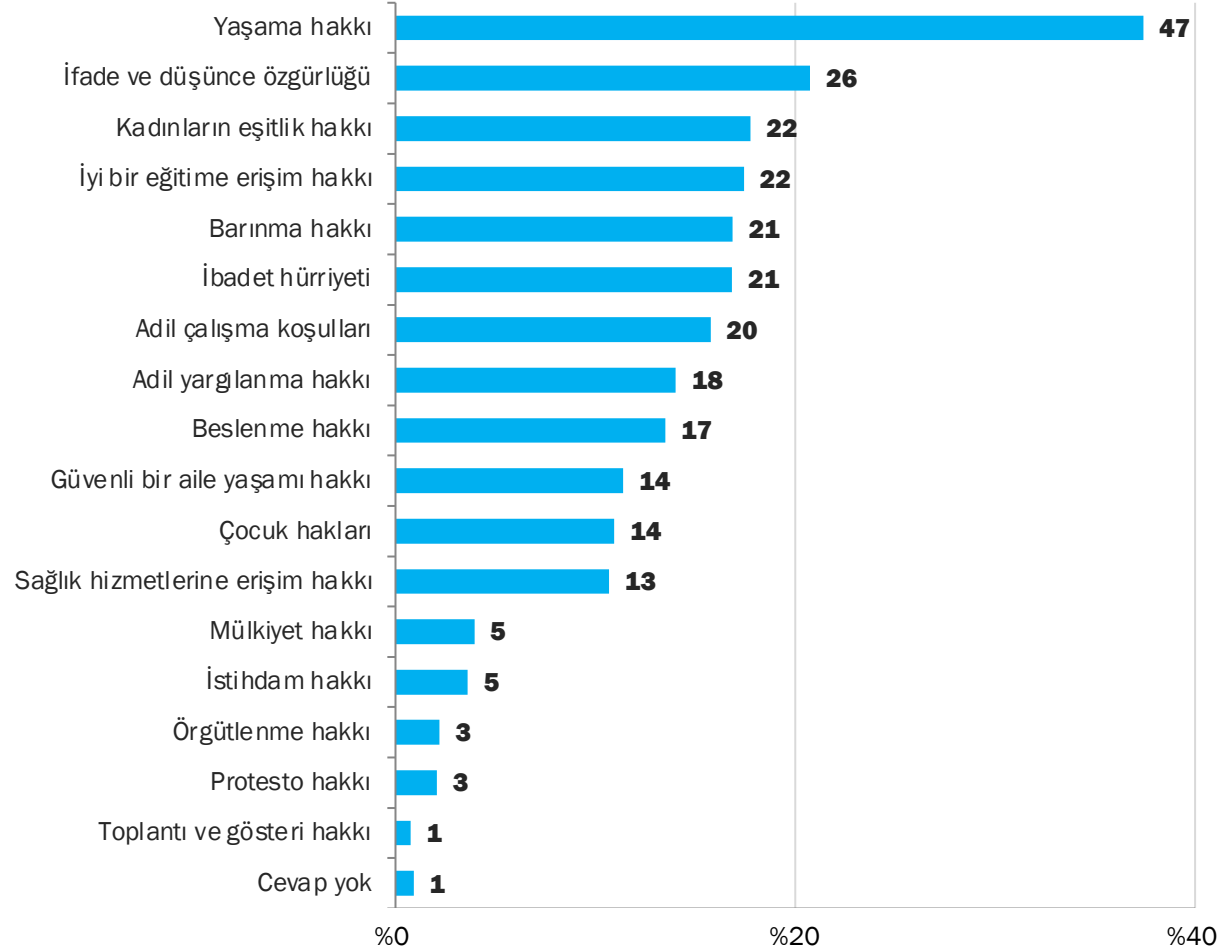
- Türkiye toplumunun yüzde 27'si haklarını ailesi ve çevresinde konuşulandan, yüzde 26'sı anayasa ve yasalardan öğrendiğini söylüyor.
- Toplumun yüzde 13'ü haklarını yazılı ve görsel basından, yüzde 13'ü de okulda öğreniyor.
- Her 10 kişiden 1'i haklarını sosyal medyadan öğreniyor.
- Haziran 2012'de çok seçenekli sorduğumuz bu soruya verilen yanıtlarda yüzde 46 oranıyla televizyondaki tartışmalar en çok verilen yanıt olmuştu. Bunu anayasa ile gazeteler takip etmişti. 2012'de gazeteleri de eklersek toplumun yarısı haklarını medyadan öğreniyor diyebilirdik. Bu araştırmada ise sosyal medya ve basın toplamı dörtte biri geçmiyor.

İnsan Hakları Algısı

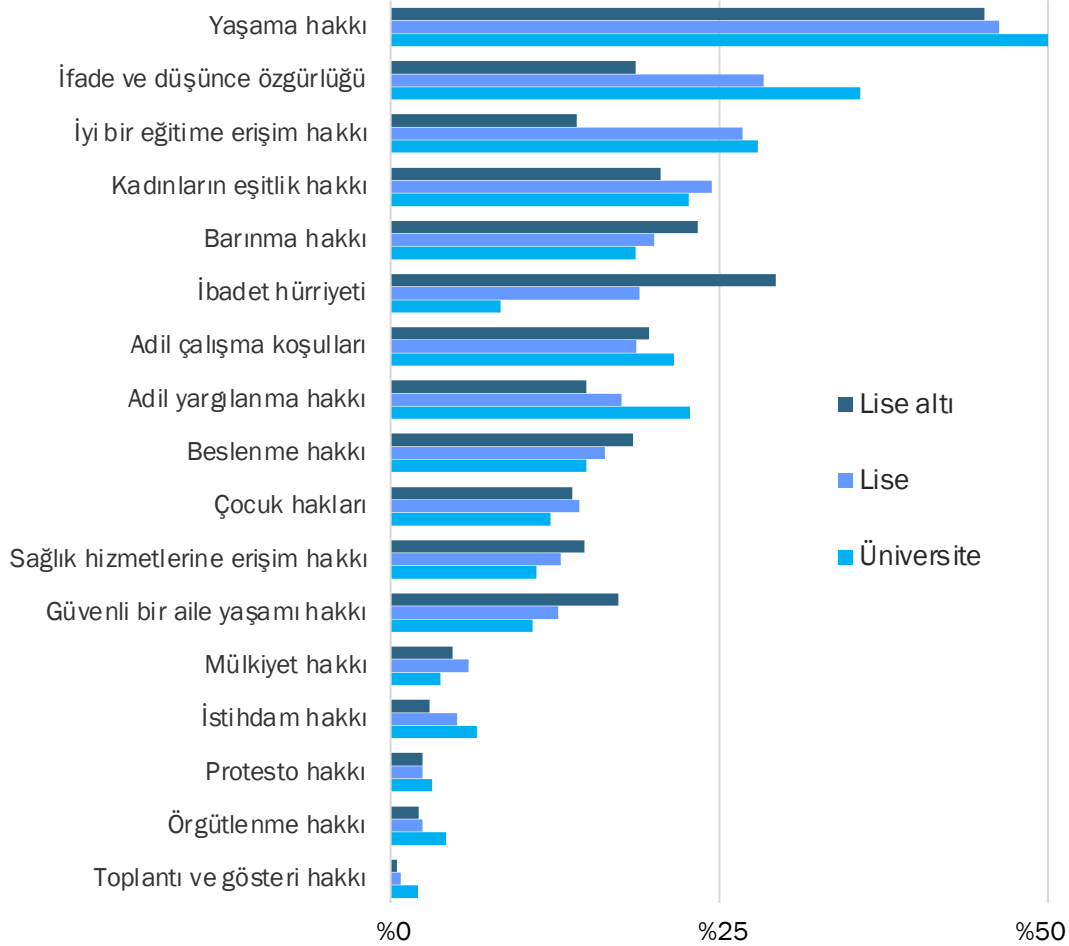
KONDA
ARAŞTIRMA VE DANIŞMANLIK

Sizin için önemli olduğunu düşündüğünüz 3 insan hakkı hangileridir?

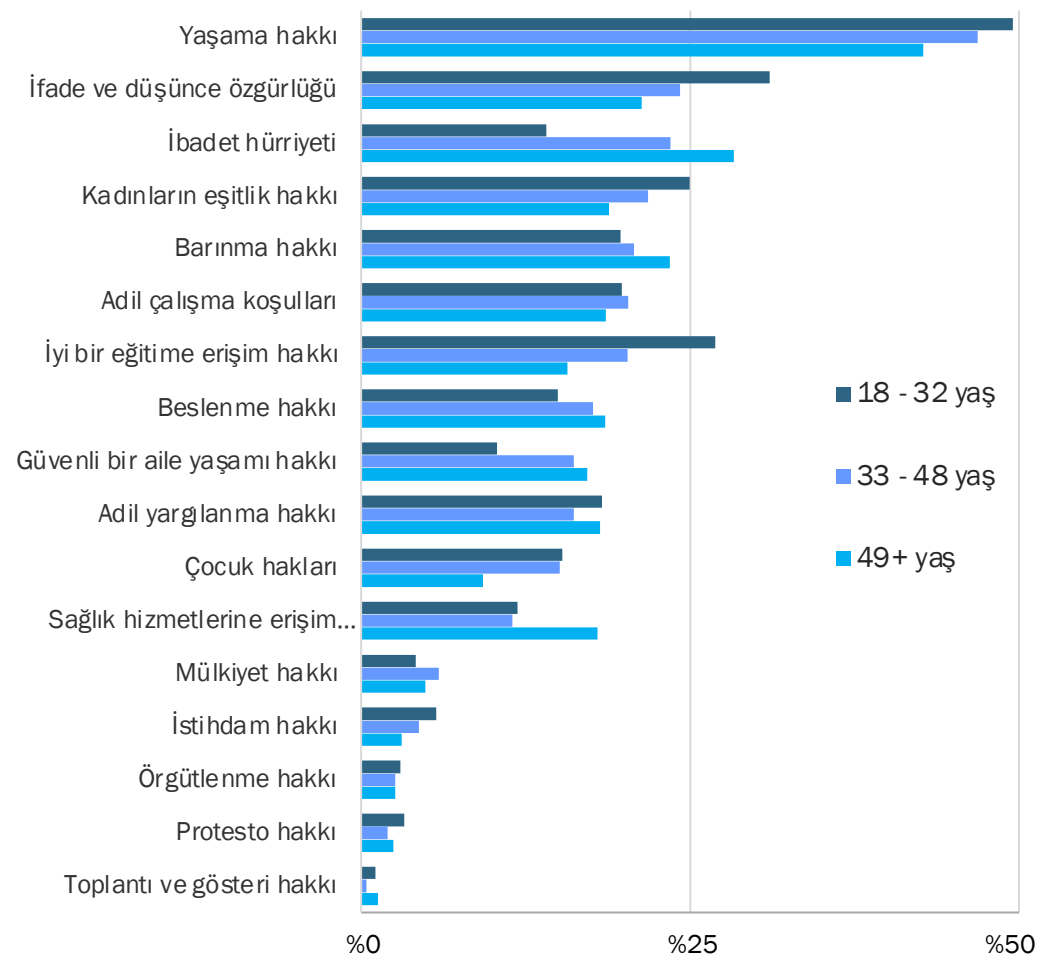

- Görüştüğümüz kişilere onlar için önemli olduğunu düşündükleri 3 insan hakkını sorduğumuzda, **yaşama hakkı, ifade ve düşünce özgürlüğü ve kadınların eşitlik hakkı** en çok verilen üç yanıt olarak karşımıza çıkıyor.
- Toplumun neredeyse yarısı önemli olduğunu düşündüğü 3 insan hakkı arasında yaşama hakkını sayıyor. Dörtte biri ifade ve düşünce özgürlüğüne yer veriyor.
- Toplumun ancak yüzde 3'ü örgütlenme hakkını, yüzde 3'ü protesto hakkını, yüzde 1'i toplantı ve gösteri hakkını önemli gördüğü 3 insan hakkı arasında sayıyor.
- İfade ve düşünce özgürlüğü diyenler eğitimlilerde daha yüksek. Eğitim hakkı da benzer şekilde, özellikle gençlerde artış gösteriyor.

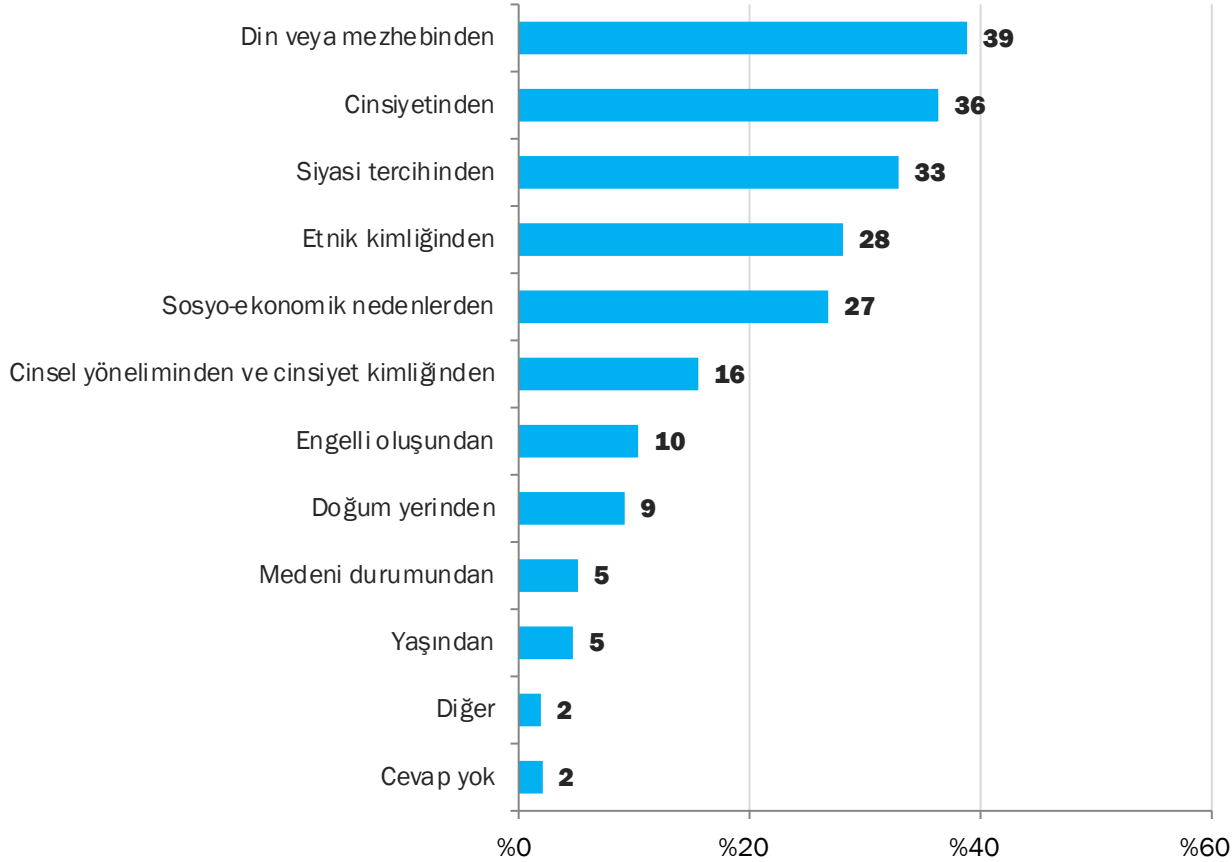
En önemli 3 insan hakkı/ Eğitim seviyesine göre

En önemli 3 insan hakkı / Yaş gruplarına göre

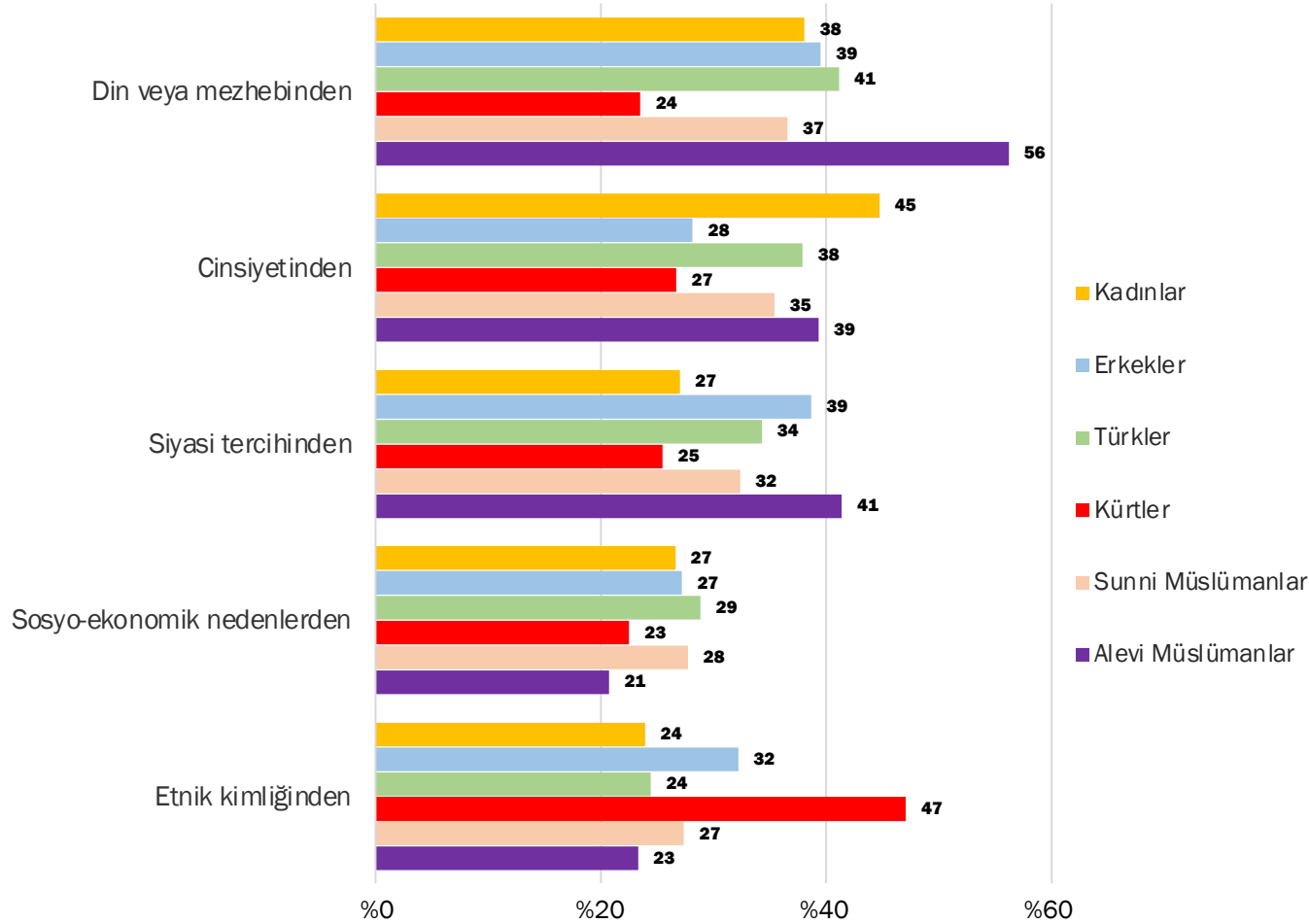

Tüm toplumu düşündüğünüzde sizce Türkiye’de insanlar en fazla hangi sebeplerden dolayı ayrımcılığa uğruyor? (ÇOKLU SEÇENEK)

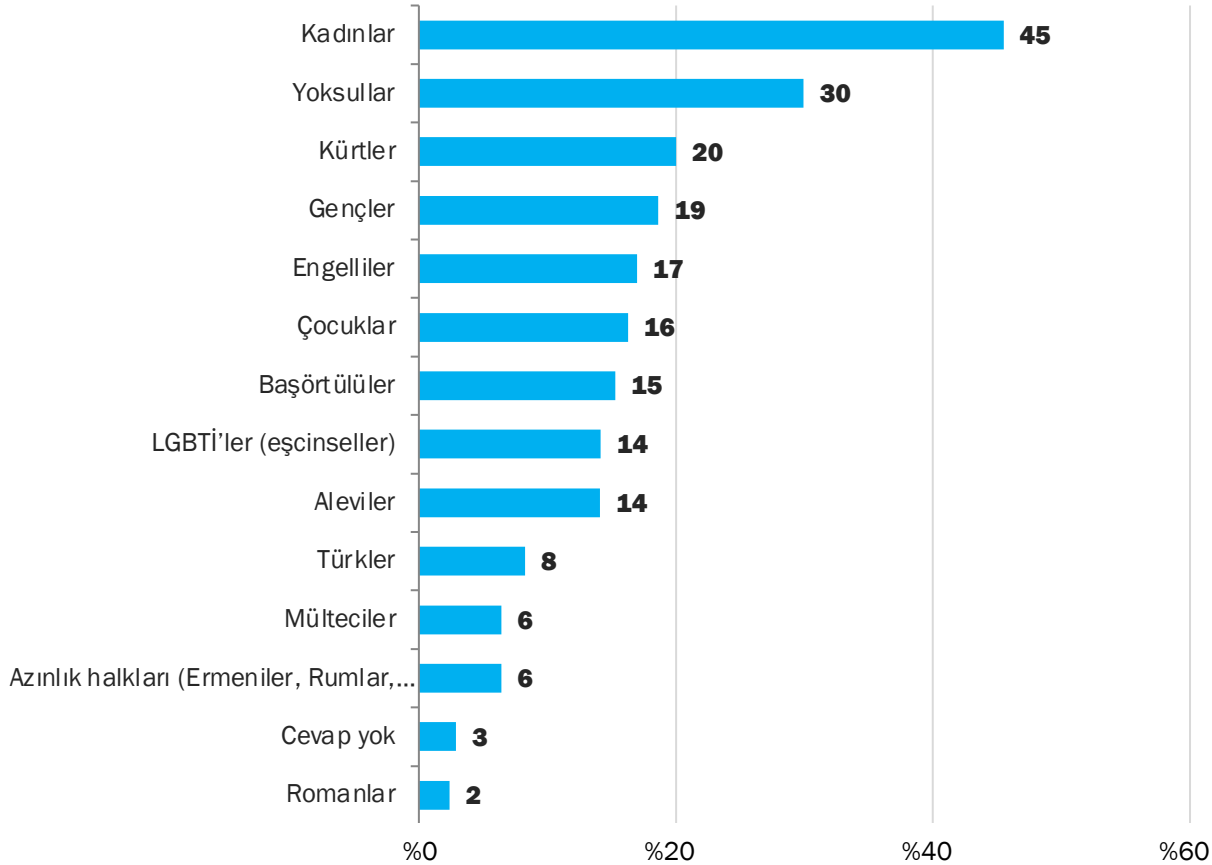
- Her 10 kişiden 4’ü Türkiye’de insanların en çok **din veya mezhebinden dolayı** ayrımcılığa uğradığını düşünüyor.
- Her 100 kişiden 36’sı Türkiye’de insanların **cinsiyetinden** dolayı, 33’ü **siyasi tercihinden** dolayı, 28’i **etnik kimliğinden** dolayı ayrımcılığa uğradığını düşünüyor.
- Sosyo-ekonomik nedenler de en yüksek orana sahip ayrımcılık nedenlerinden biri olarak sayılıyor. Toplumun yüzde 27’si bunu vurguluyor.
- Her 100 kişiden 16’sı Türkiye’de insanların en çok **cinsel yöneliminden dolayı** ayrımcılığa uğradığını söylüyor.

İnsanlar en fazla hangi sebeplerden dolayı ayrımcılığa uğruyor?

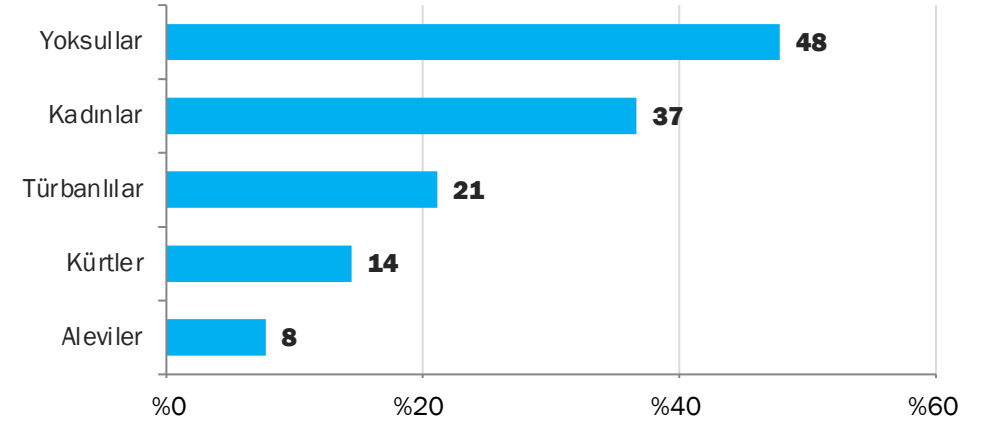

- Bu sorunun cevaplarını cinsiyet, etnik kimlik ve mezhebe göre ayırdığımızda tahmin edilebilir bir sonuç ortaya çıkıyor. Aleviler mezhepten dolayı, Kürtler etnik kimlikten dolayı, kadınlar ise cinsiyetten dolayı ayrımcılığın daha fazla olduğunu söylüyorlar.
- Bu sonuçlardan en dikkat çekici olanı din ve mezhepten dolayı ayrımcılığın en başta çıkması. Sadece farklı mezhep gruplarında değil tüm grupların dindarlık seviyesi yükseldikçe din ve mezhepten dolayı ayrımcılık yaşandığını daha fazla söyleme eğilimi artıyor.

Türkiye’de sizce en çok kimlerin/hangi grupların hakları ihlal ediliyor?

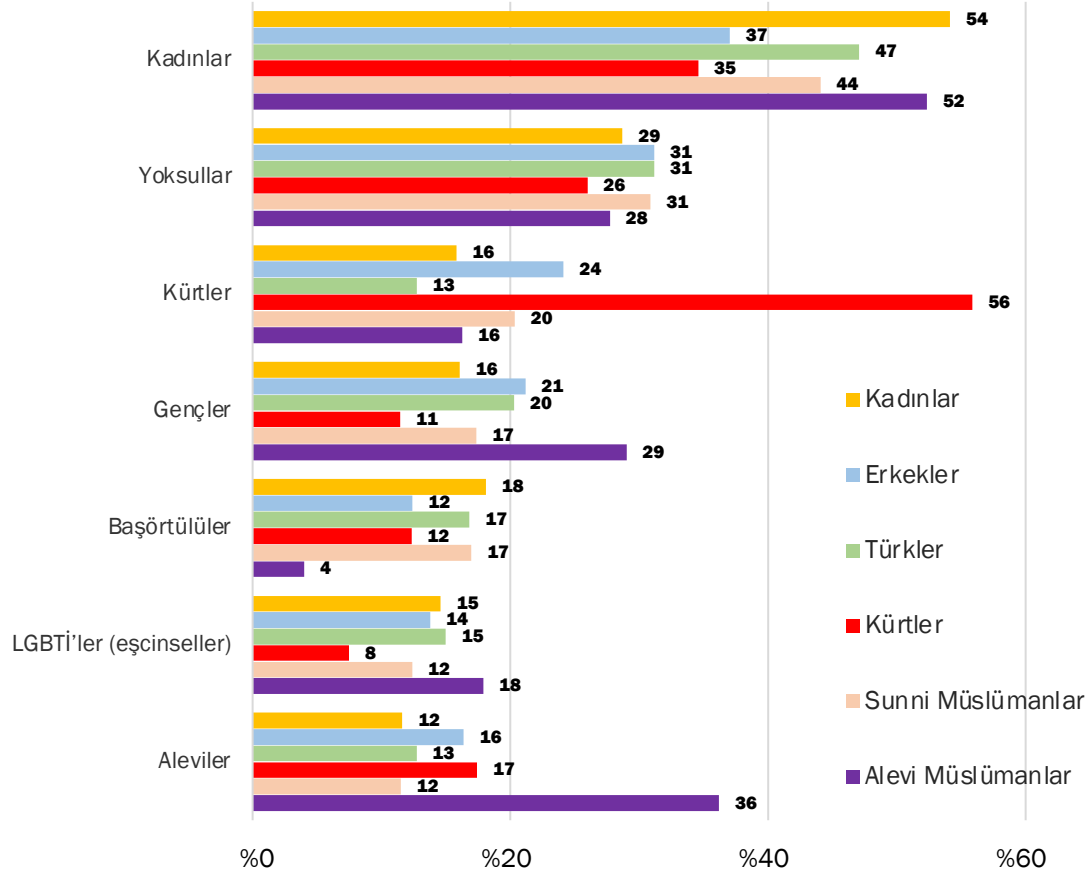

Türkiye’de sizce en çok kimlerin/hangi grupların hakları ihlal ediliyor? (Haziran’12)

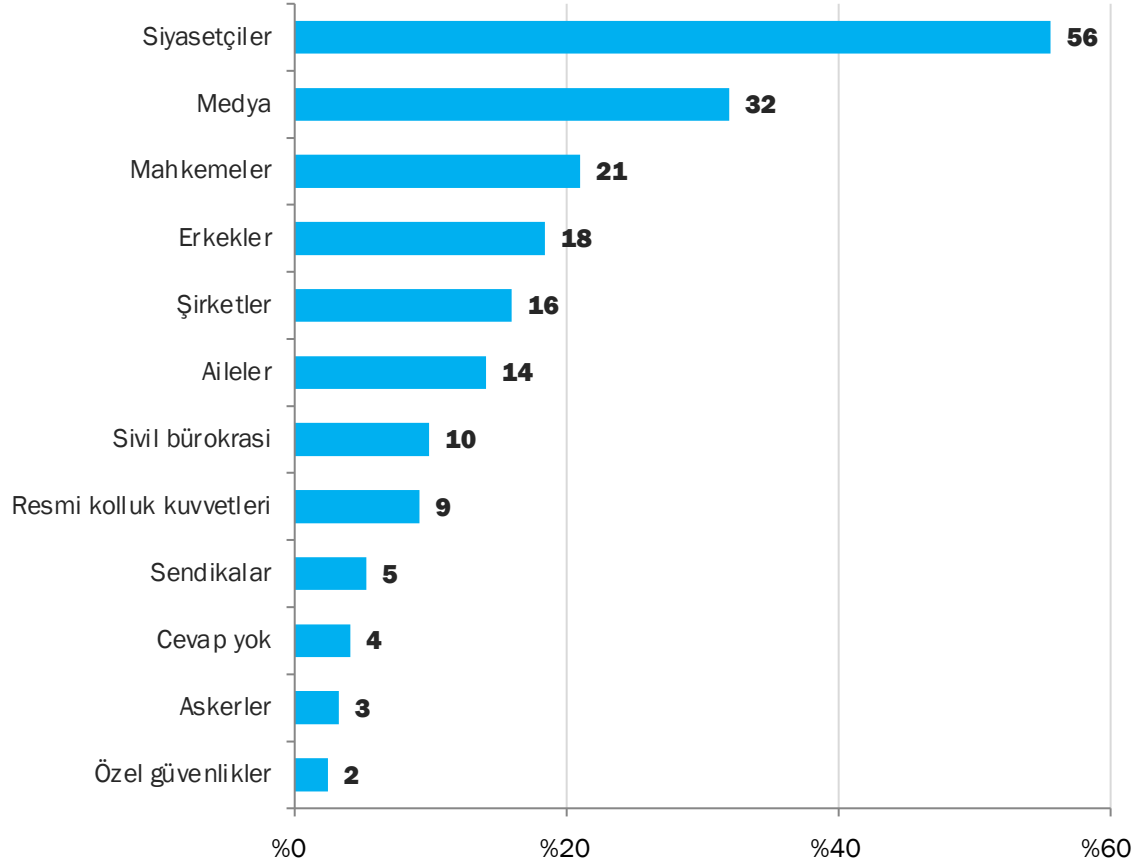
- Türkiye’de insanlar en çok **kadınların, yoksulların, Kürtlerin ve gençlerin** haklarının ihlal edildiğini düşünüyor.
- LGBTİ’lerin ya da Alevilerin haklarının ihlal edildiğini düşünenler toplumun yüzde 14’ünü oluşturuyor.
- Haziran 2012’deki araştırmamızda beş seçeneğe yer vererek sorduğumuz bu soruda, haklarının en çok ihlal edildiği düşünülen gruplar, **yoksullar ve kadınlar** olarak öne çıkmıştı.
- 2012 yılında türbanlı olma halinin farklı bir toplumsal karşılığı varken bu seçenek şimdikine göre çok daha fazla olarak karşımıza çıkıyordu.

Türkiye’de en fazla kimlerin hakları ihlal ediliyor?

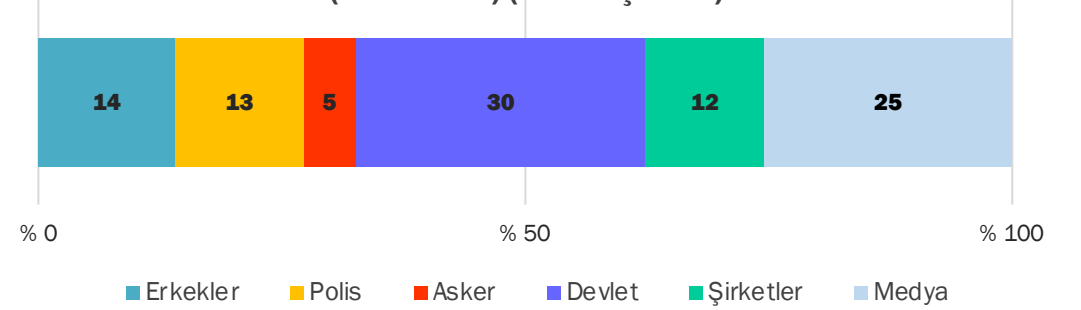

- Türkiye’de insanlar en çok kadınların, yoksulların, Kürtlerin ve gençlerin haklarının ihlal edildiğini düşünüyor.
- LGBTİ’lerin ya da Alevilerin haklarının ihlal edildiğini düşünenler toplumun yüzde 14’ünü oluşturuyor.
- Haziran 2012’deki araştırmamızda beş seçeneğe yer vererek sorduğumuz bu soruda, haklarının en çok ihlal edildiği düşünülen gruplar, **yoksullar ve kadınlar** olarak öne çıkmıştı.
- 2012 yılında türbanlı olma halinin farklı bir toplumsal karşılığı varken bu seçenek şimdikine göre çok daha fazla olarak karşımıza çıkıyordu.

En fazla hangi gruplar insan haklarını ihlal ediyor? (ÇOKLU SEÇENEK)

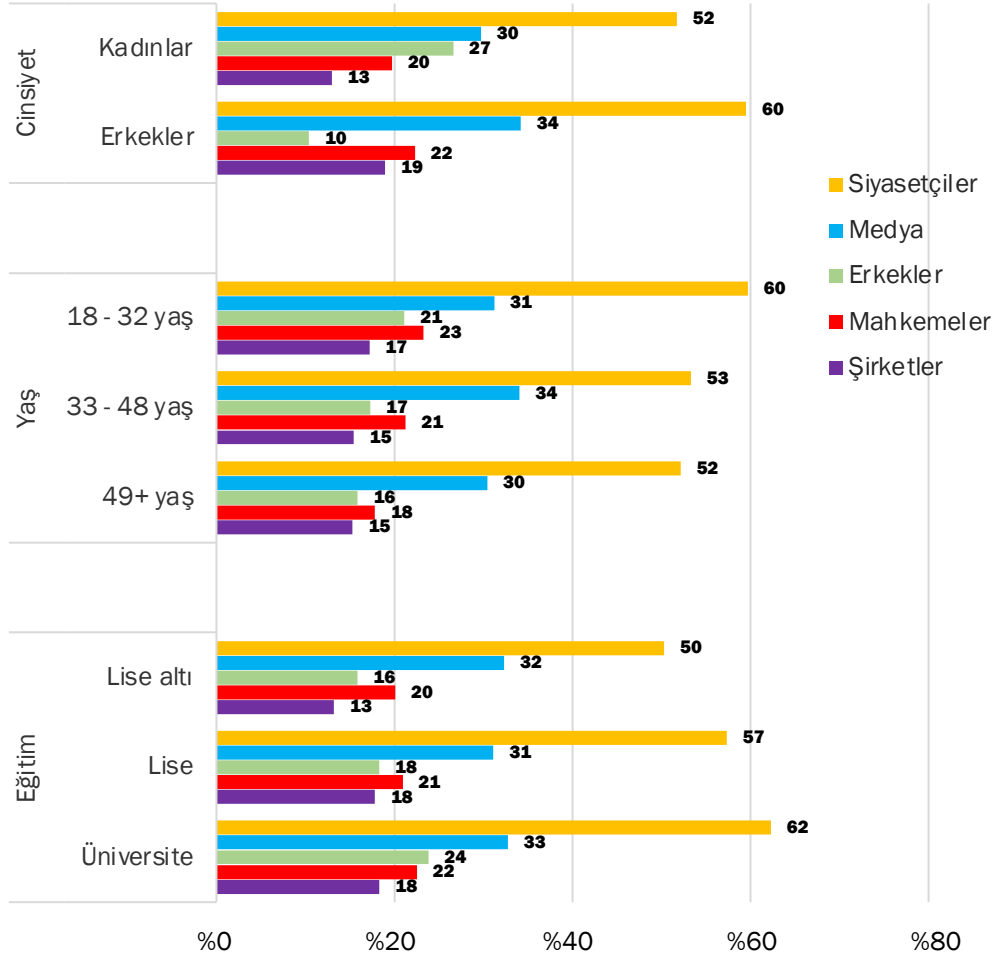

En çok insan hakları ihlali yapanlar sizce kimler? (Haziran'12) (TEK SEÇENEK)

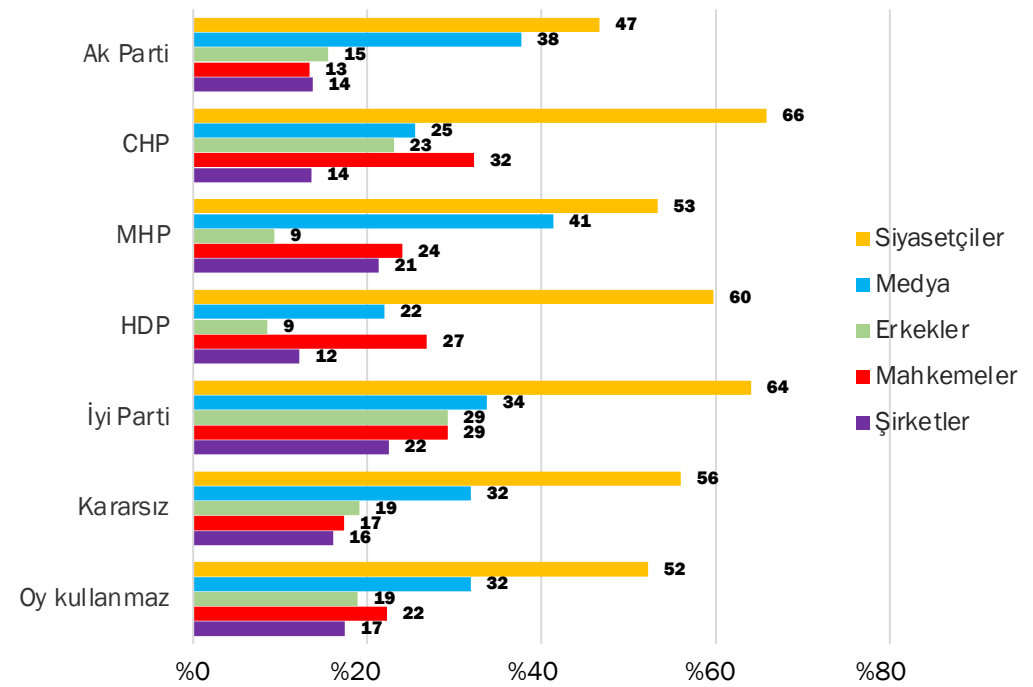

- Türkiye'de en çok hangi grupların insan haklarını ihlal ettiğini sorduğumuzda ise **siyasetçiler, medya ve mahkemeler** yanıtları ilk üç sırayı alıyor. Toplumun yarısından çoğu siyasetçilerin, her 10 kişiden 3'ü medyanın, her 5 kişiden 1'i mahkemelerin insan haklarını ihlal ettiğini söylüyor.
- Her 5 kişiden 1'i de erkeklerin insan haklarını ihlal ettiğini düşünüyor.
- Haziran'12 Barometresi'nde bu soruya verilen yanıtlarda yüzde 30 oranıyla devlet, yüzde 25 oranıyla medya yanıtı öne çıkmıştı.

En fazla hangi gruplar insan haklarını ihlal ediyor? / Demografik verilere göre

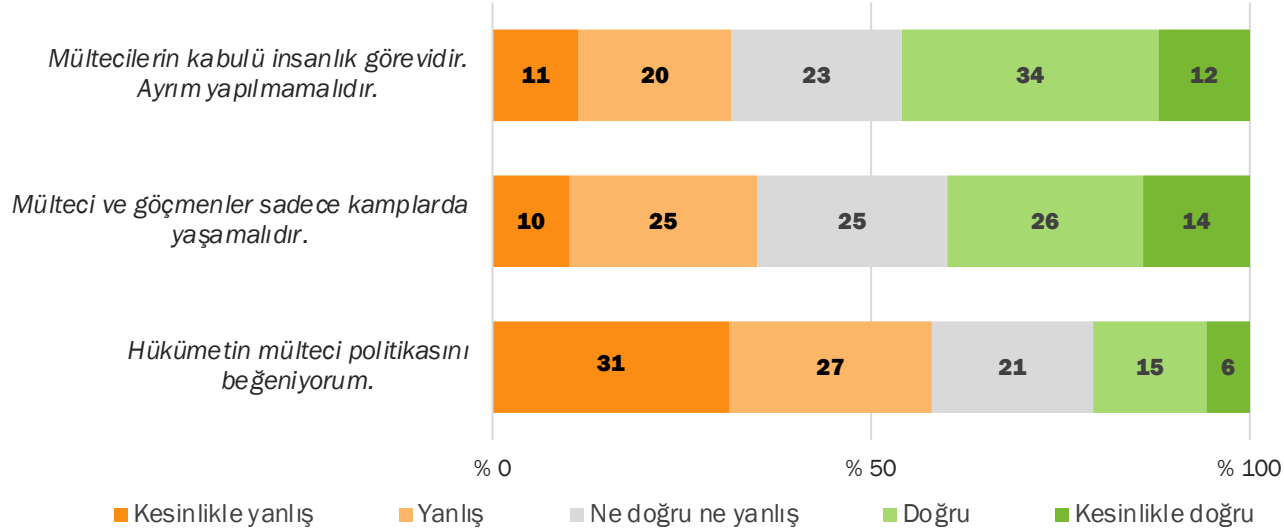

En fazla hangi gruplar insan haklarını ihlal ediyor? / Siyasi tercihe göre

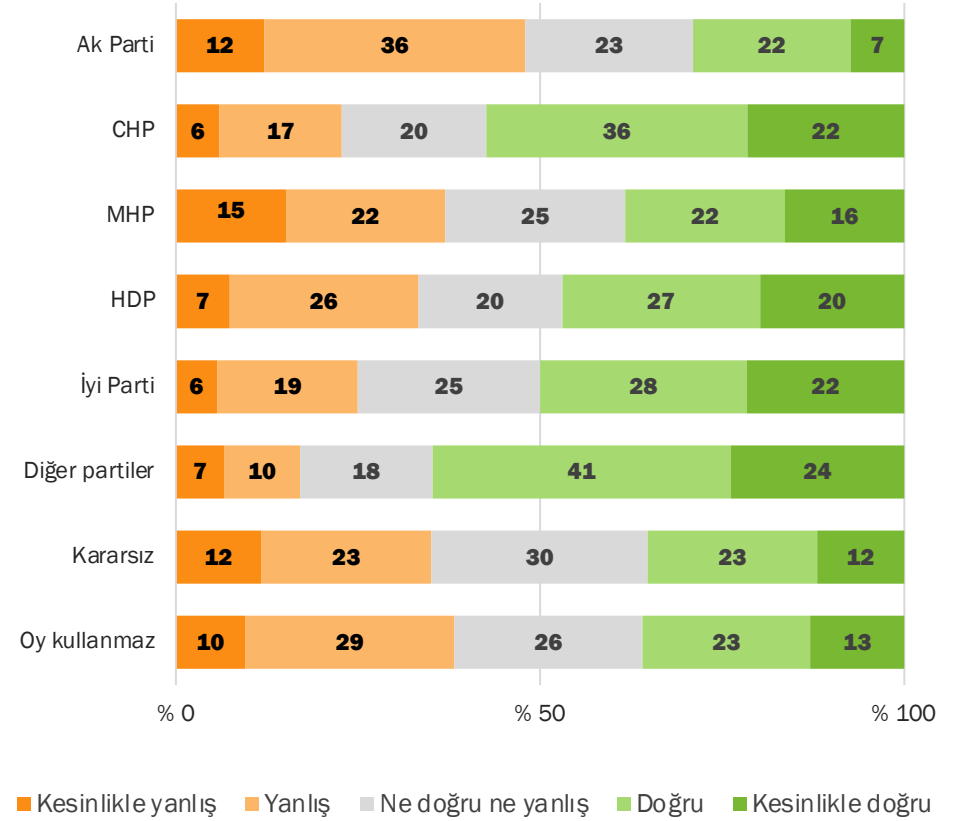
- Demografik kümelere göre incelediğimizde her grupta siyasetçilerin ihlal yaptığına inanç en yüksek seviyede. Kadınların dörtte birinden fazlası erkeklerin insan hakları ihlali ortaya koyduğunu iddia ediyor. Ayrıca eğitim seviyesi yükseldikçe de erkekleri ihlal yaptığı düşüncesi artıyor.
- İktidar ortağı olan Ak Parti ve MHP seçmenlerinde daha düşük olsa da onların da insan hakları ihlalinde birinci suçladıkları siyasetçiler olarak gözüküyor.

Mülteci ve mülteci politikası algısı

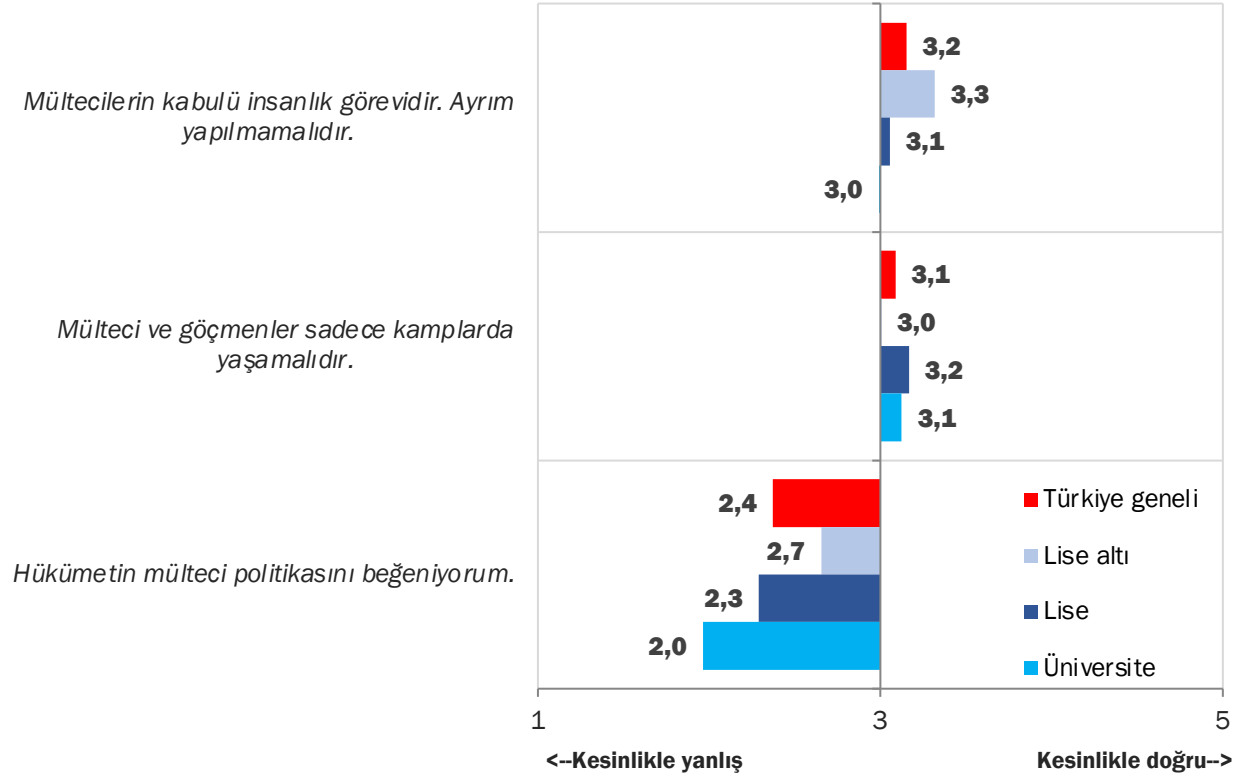

- Türkiye toplumu, mültecilerin kabulünün insanlık görevi olduğu konusunda da mülteci ve göçmenlerin sadece kamplarda yaşamaları gerektiği konusunda da benzer değer yargılarına sahip. Her iki yargıya da yetişkin nüfus ne katılıyor ne katılmıyor.
- Göçmenlerin kamplarda yaşamaları gerektiğini düşünmenin insan hakları karşıtı bir yaklaşım olarak ele alırsak bu konuda siyasi kutuplaşmanın çok etken olduğunu gözlemleyebiliyoruz.

Mülteci ve göçmenler sadece kamplarda yaşamalıdır. /Siyasi tercihe göre

Mülteci ve mülteci politikası algısı

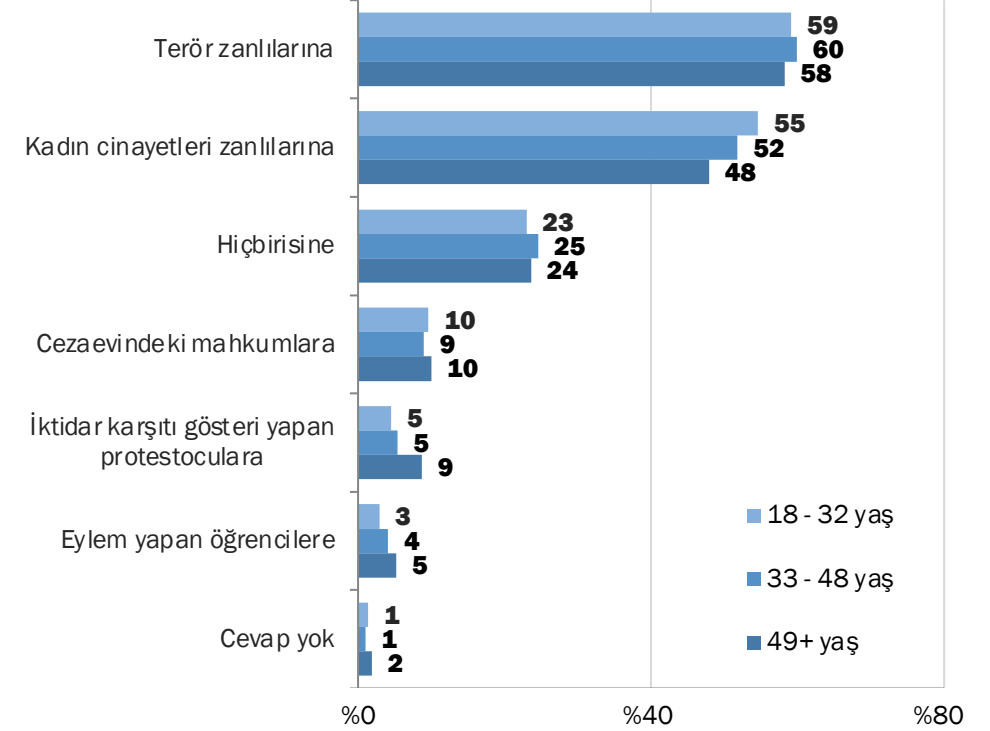

- Bu yargılara katılımı 1-5 değerlerinin ortalaması olarak baktığımızda farklı bir yaklaşım ortaya koyabiliyoruz.
- Toplum geneline hükümetin mülteci politikasını beğenmelerin hakim olduğunu söyleyebiliriz. Eğitim seviyesi yükseldikçe mülteci politikasını beğenmeyenler artıyor.
- Konda verilerinden eğitim seviyesi yükseldikçe muhalif olma ihtimalinin arttığını biliyoruz. Eğitim seviyesi yükseldikçe hükümetin mülteci politikasını sorgulama halinin artışını buna bağlayabiliriz.

Polis ve kolluk kuvvetlerinin aşağıdakilerden hangilerine güç/şiddet kullanmasını kabul edilebilir buluyorsunuz?

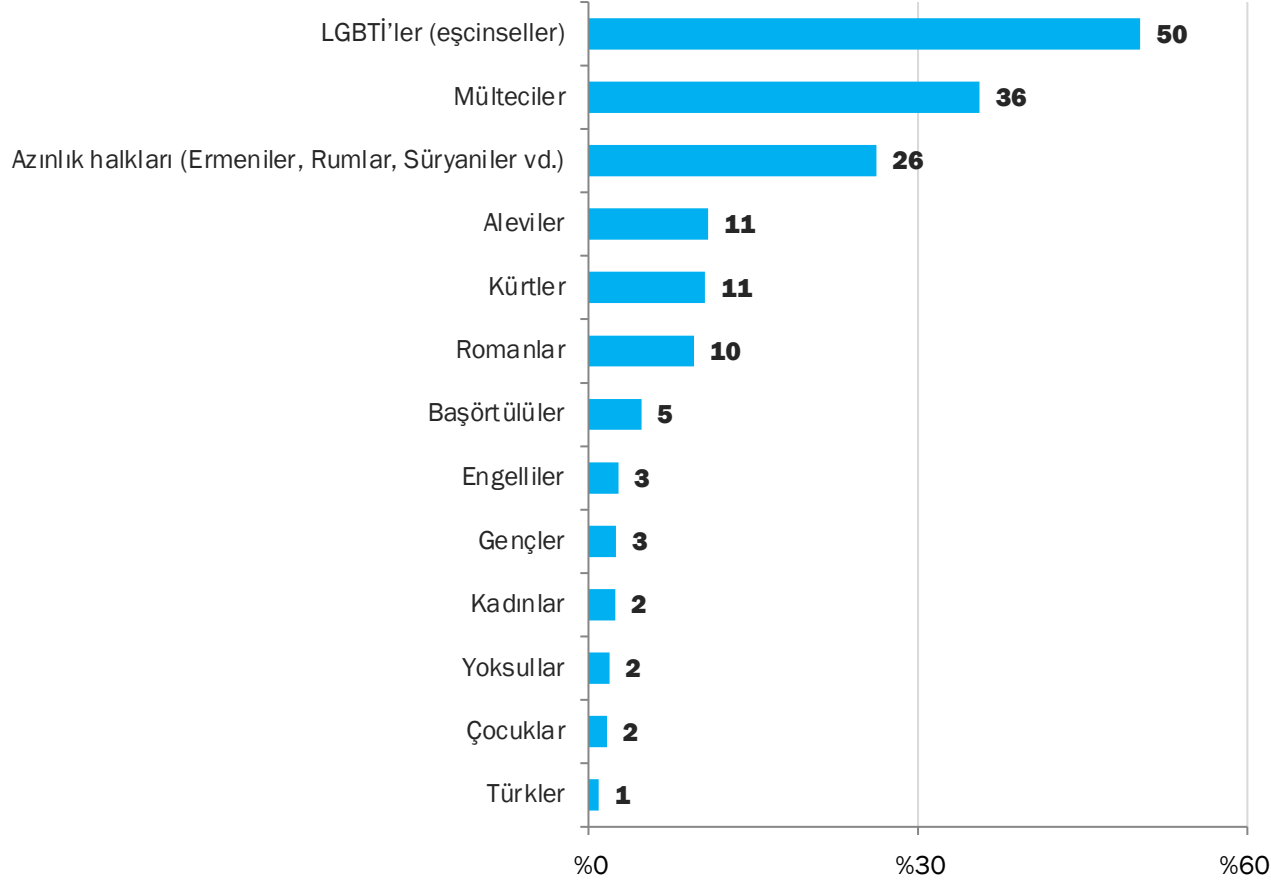

Polis ve kolluk kuvvetlerinin aşağıdakilerden hangilerine güç/şiddet kullanmasını kabul edilebilir buluyorsunuz?

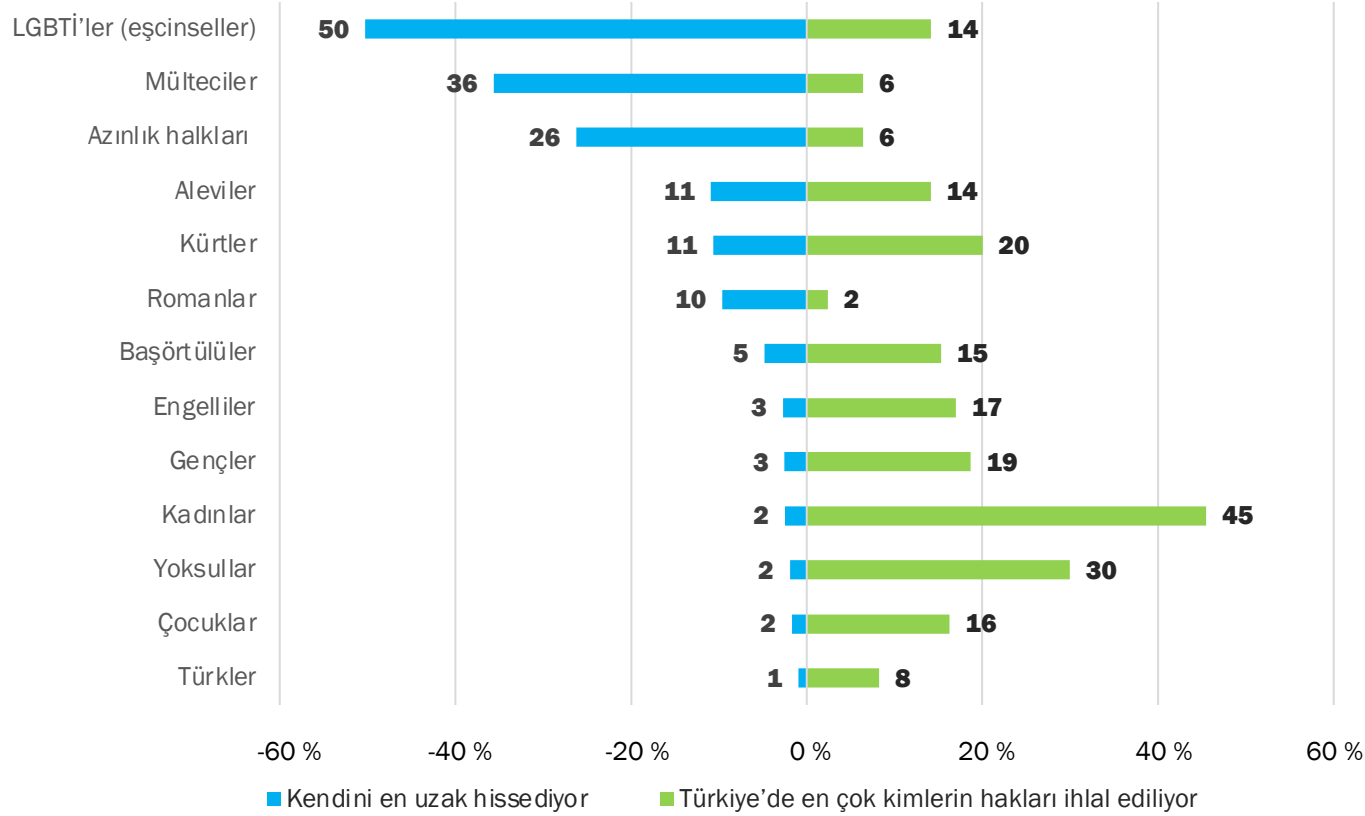
- Toplumun büyük bir kesimi polis ve kolluk kuvvetlerinin **terör zanlıları** ile **kadın cinayeti zanlılarına** şiddet kullanmasını kabul edilebilir buluyor.
- Her 4 kişiden 1'i polisin hiç kimseye karşı şiddete başvurmaması gerektiği kanaatinde.
- Kadın cinayeti zanlılarına karşı polisin şiddete başvurmasını makul görenler yaşlılara göre gençlerde daha fazla.

Aşağıda sıralanan topluluklardan hangi üçüne kendinizi uzak hissediyorsunuz?

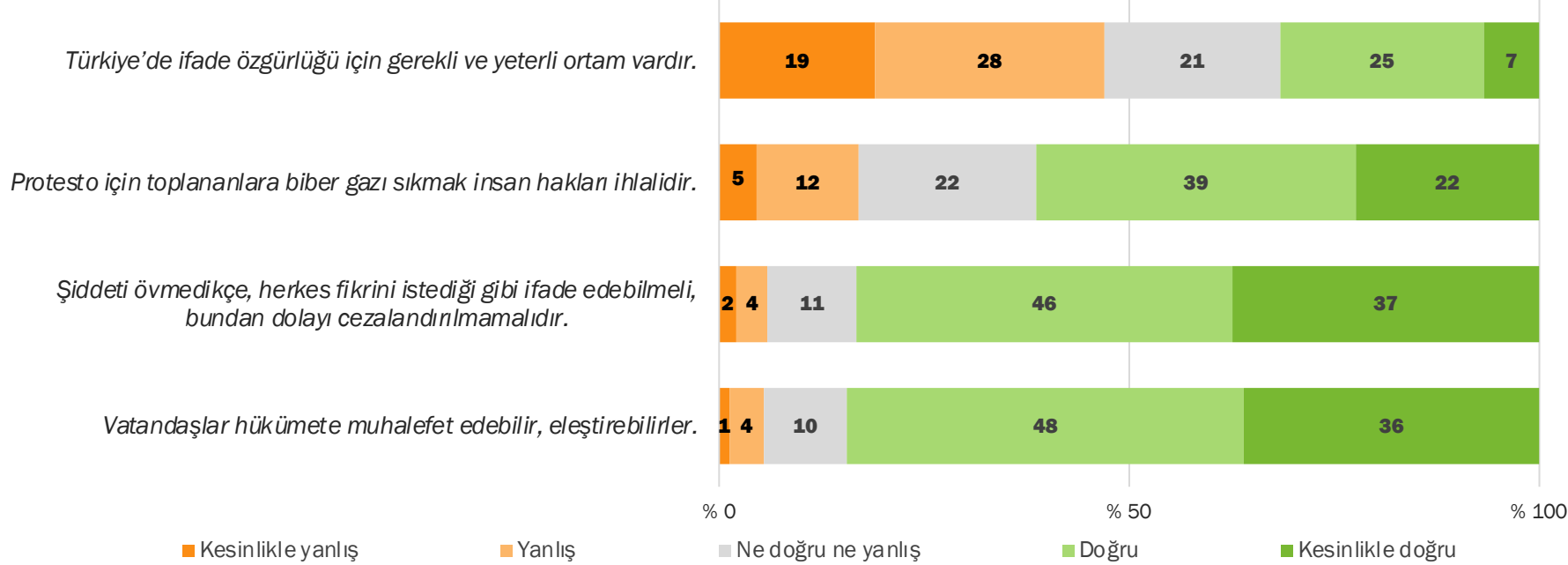
- Toplum genelinde her 2 kişiden 1'i kendini LGBTİ'lere uzak hissediyor. Bu toplumda en uzak hissedilen eşcinseller.
- Toplumun yüzde 36'sı mültecilere, yüzde 26'sı azınlık halklarına kendi uzak hissettiğini beyan ediyor.
- Her 10 kişiden 1'i kendini Alevilere, Kürtlere ya da Romanlara uzak hissettiğini söylüyor.

Kendini uzak hissettiği grup / Türkiye'de en çok hakları ihlal edildiğini düşündüğü grup

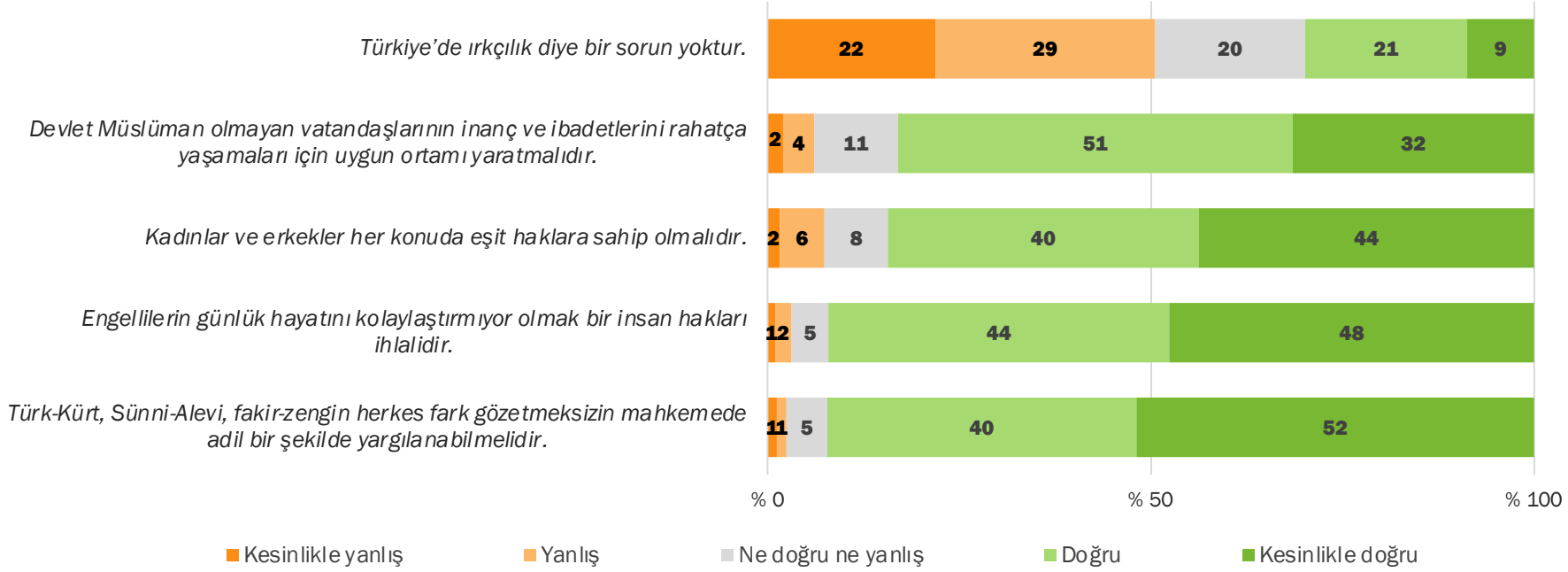
- En uzak hissedilen gruplarla, kimlerin haklarının ihlal edildiğini bir arada incelediğimizde ülkede sosyal mesafelenmeyi algılamak daha kolay oluyor.
- Toplumun yüzde 11'i Kürtlere kendini uzak hissediyor ancak yüzde 20'si Kürtlerin hakkının ihlal edildiğini belirtiyor.
- Toplumun yarısının kendini uzak hissettiğini söylediği LGBTİ'lerin hakkının ihlal edildiğini düşünenlerin oranı yüzde 14 düzeyinde ölçülüyor.
- Bu konuda en çelişkili durum kadınlarda... Kadınlarla toplumun hiçbir uzaklık problemi yokken toplumun yarısı onların haklarının ihlal edildiğini belirtiyor.
- Eşcinsellerin haklarının ihlal edildiğini düşünen azımsanmayacak oranda bir topluluk varken toplumun yarısı onlara kendini uzak hissediyor.

İfade özgürlüğü algısı

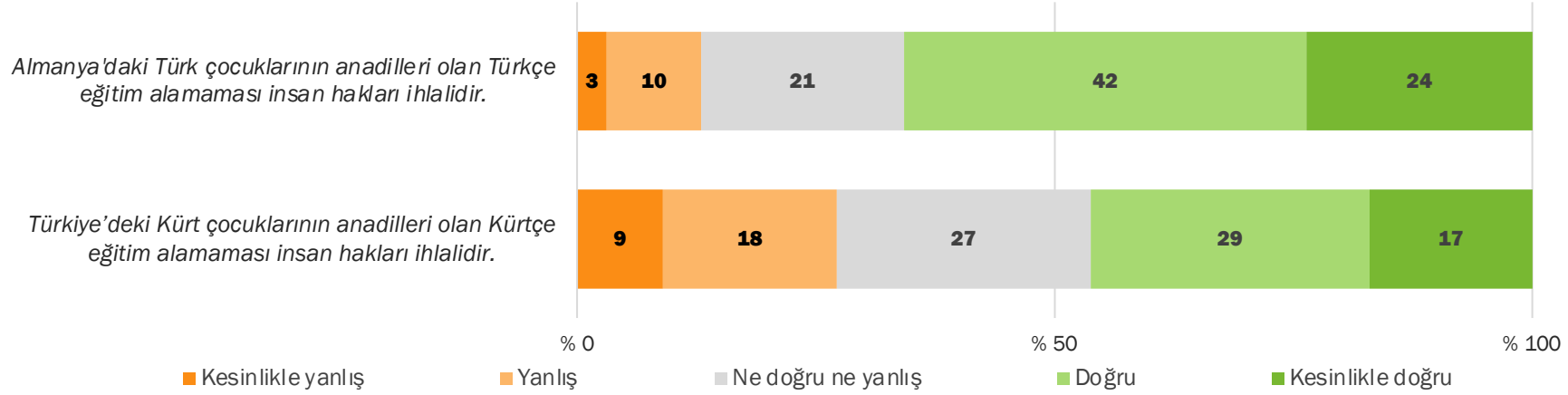
- Yetişkin nüfusun yarıya yakını Türkiye'de ifade özgürlüğü için gerekli ve yeterli ortamın olmadığını düşünüyor.
- Her 5 kişiden 3'ü protesto için toplananlara biber gazı ile müdahale edilmesini insan hakkı ihlali olarak değerlendiriyor.
- Her 100 kişiden 83'ü şiddeti övmedikçe herkesin fikrini özgürce ifade edebilmesi gerektiği, her 100 kişiden 84'ü vatandaşların hükümete muhalefet edebilmesi gerektiğini düşünüyor.

Eşitlik ve ayrımcılığa yönelik algılar

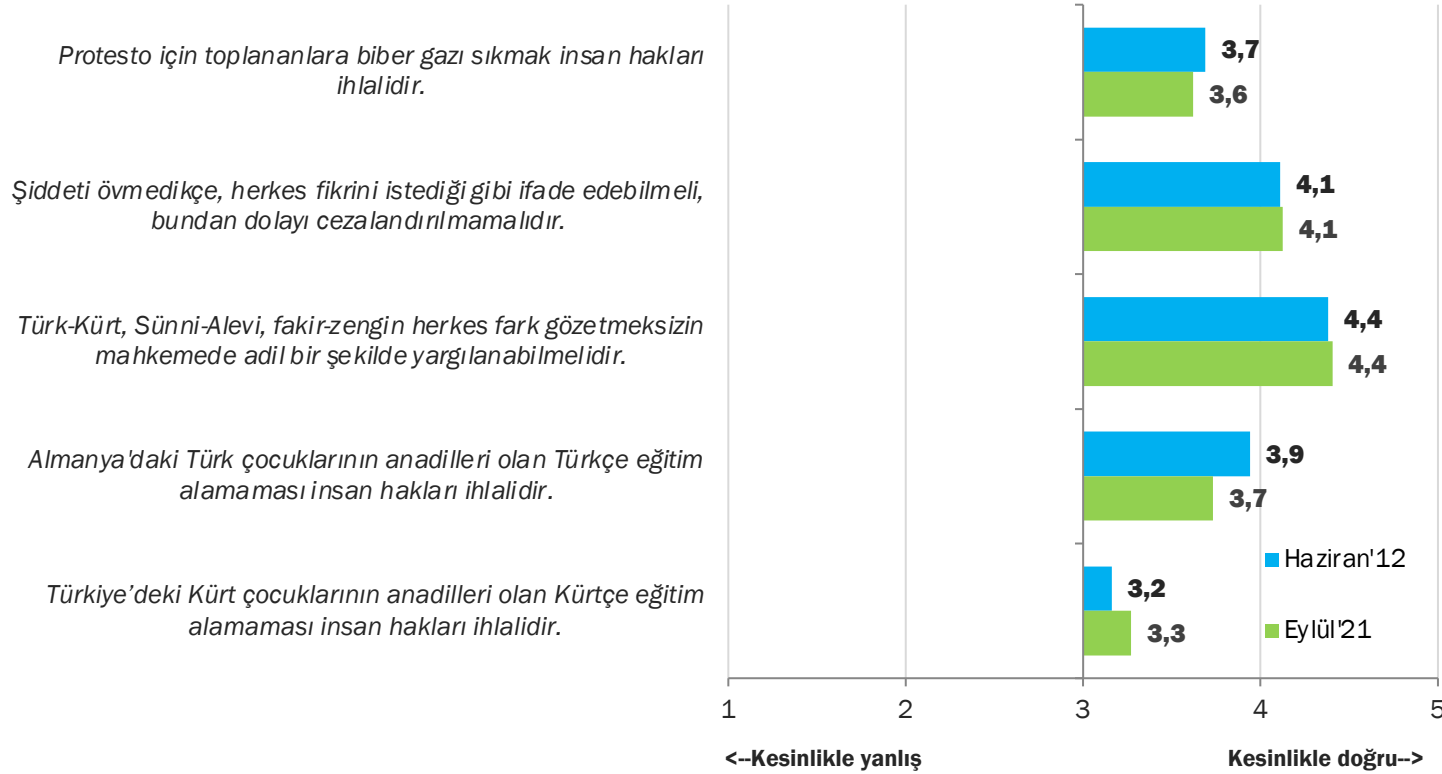
- Toplumda yaklaşık her 3 kişiden biri açık şekilde toplumda ırkçılık olmadığını düşünüyor.
- Toplumun yüzde 83'ü devletin Müslüman olmayan vatandaşların ibadetlerini rahatça yapabilmelerini sağlaması gerektiğini söylüyor.
- Toplumun büyük bir kesimi, kadınlar ve erkeklerin eşit haklara sahip olması gerektiğini düşünüyor. Toplumun yüzde 6'sı bunu yanlış bulurken, yüzde 8'i bu konuda emin değil.
- Engellilerin günlük hayatının kolaylaştırılmamasının bir insan hakkı ihlali olduğu konusu ile kimlik farkı gözetmeksizin adil yargılanma konusunda toplumda bir uzlaşma olduğu söylenebilir.

Anadilde eğitim algısı

- Toplumun yüzde 66'sı Almanya'da Türk çocuklarının anadilleri olan Türkçe ile eğitim almasını insan hakkı ihlali olarak görürken, Türkiye'deki Kürt çocuklarının Kürtçe ile eğitim almasını insan hakları ihlali olarak değerlendirenlerin oranı yüzde 45 oluyor.
- Bu konuda Kürt Meselesine toplumsal bakışın diğer hak ve özgürlüklere bakışında bir bariyer oluşturduğunu söyleyebiliriz.

İfade özgürlüğü ve insan hakları algısında yıllar içindeki değişim

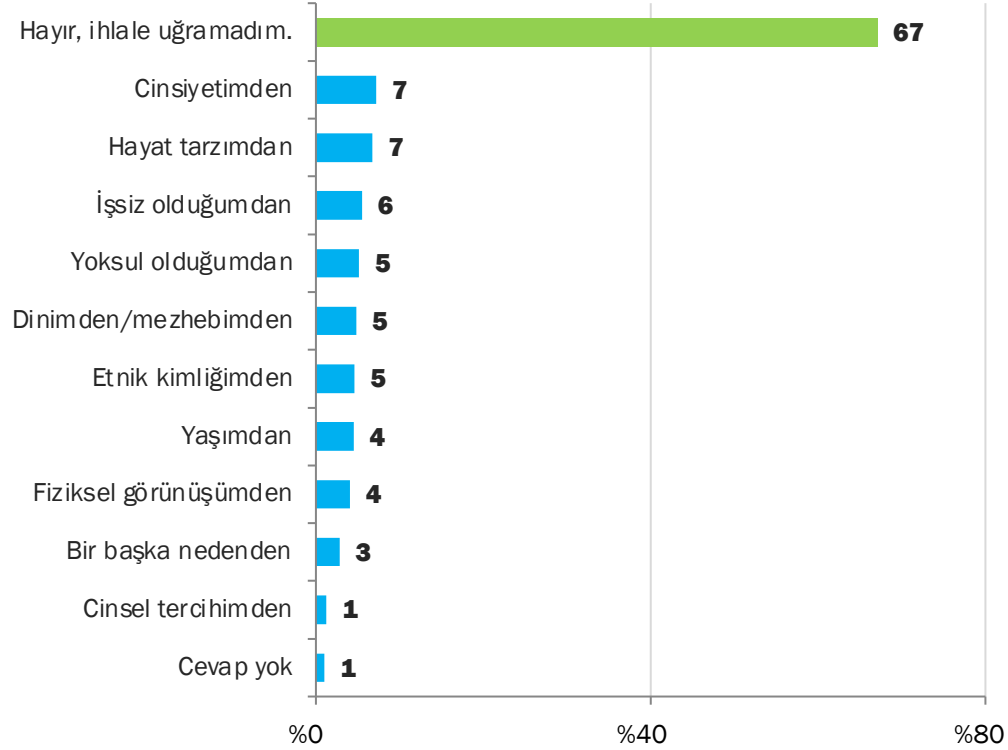
- Geride bıraktığımız dokuz yılda toplumun insan haklarına yönelik algısında büyük bir değişim olmadığı görülüyor.
- Almanya'daki Türk çocuklarının Türkçe eğitim almasının insan hakları ihlali olarak değerlendirme eğilimi **olumsuz**, Türkiye'deki Kürt çocuklarının Kürtçe eğitim almasını insan hakları ihlali olarak değerlendirme eğilimi **olumlu** yönde sınırlı da olsa bir değişim göstermiş.

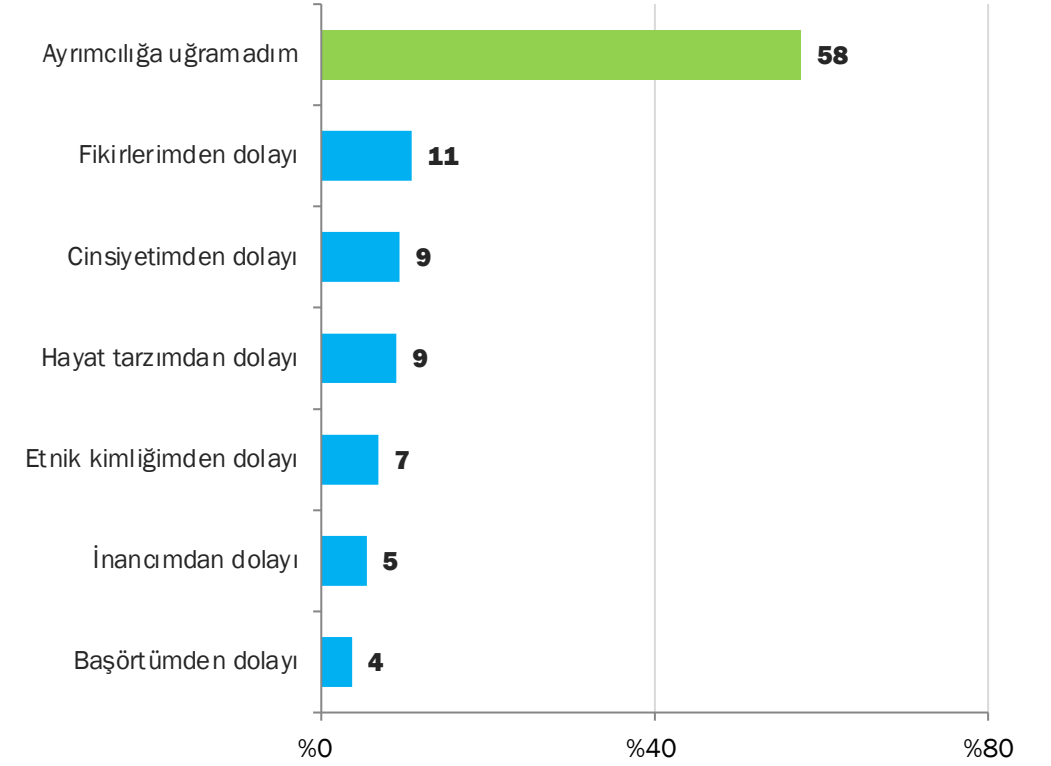
Deneyimler

KONDA
ARAŞTIRMA VE DANIŞMANLIK

Son bir yılda aşağıdaki nedenlerden dolayı hak ihlaline uğradınız mı? Hangi özelliğinizden dolayı hak ihlaline uğradınız?

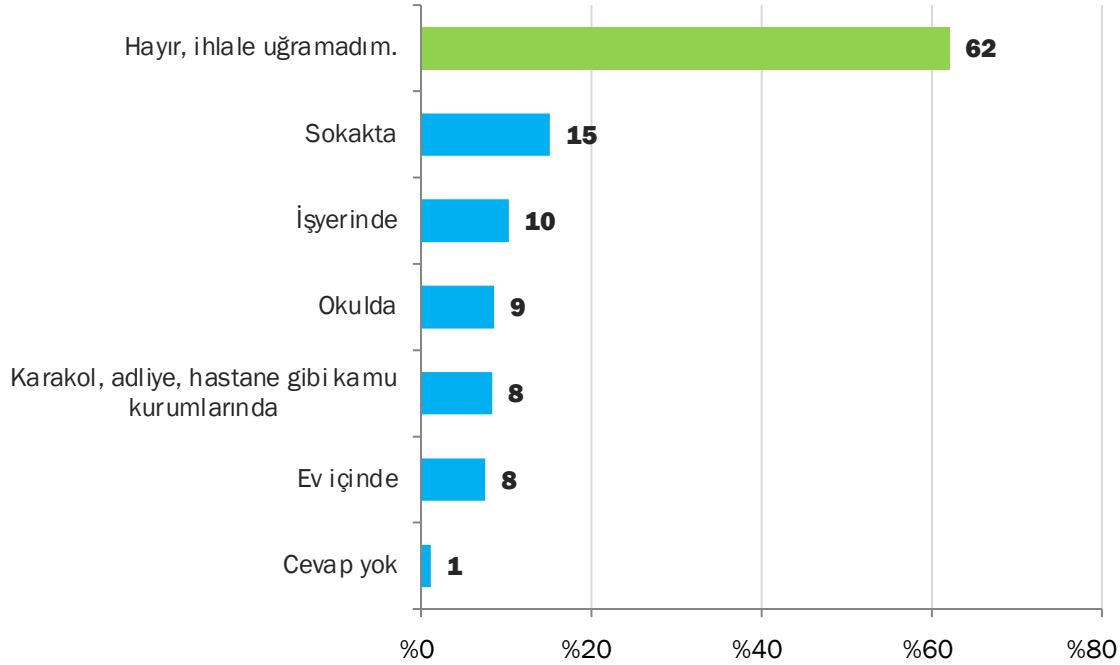

Herhangi bir nedenden dolayı ayrımcılığa uğradınız mı?

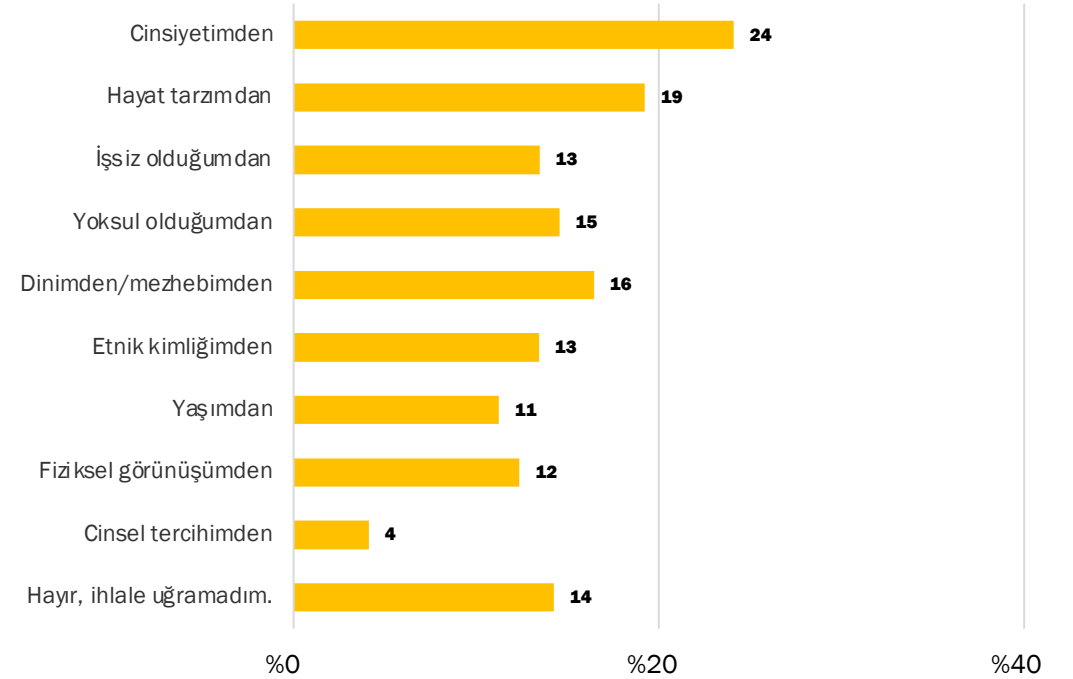

- Her 100 kişiden 7'si cinsiyetinden, 7'si hayat tarzından, 6'sı işsiz, 5'i yoksul olduğundan, 5'i din veya mezhebinden, 5'i etnik kimliğinden 4'ü ise yaşından dolayı hak ihlaline uğradığını beyan ediyor.
- Toplumda her 100 kişiden 42'si ise herhangi bir nedenden dolayı **ayrımcılığa** uğradığını söylüyor. Her 100 kişiden 11'i fikirlerinden, 9'u cinsiyetinden, 9'u hayat tarzından, 7'si etnik kimliğinden, 5'i inancından, 4'ü başörtüsünden dolayı ayrımcılığa uğradığını beyan ediyor.

Hayatınızın herhangi bir döneminde ayrımcılığa veya baskıya uğradığınızı hissettiyseniz bu olay NEREDE/NERELERDE gerçekleşmişti?

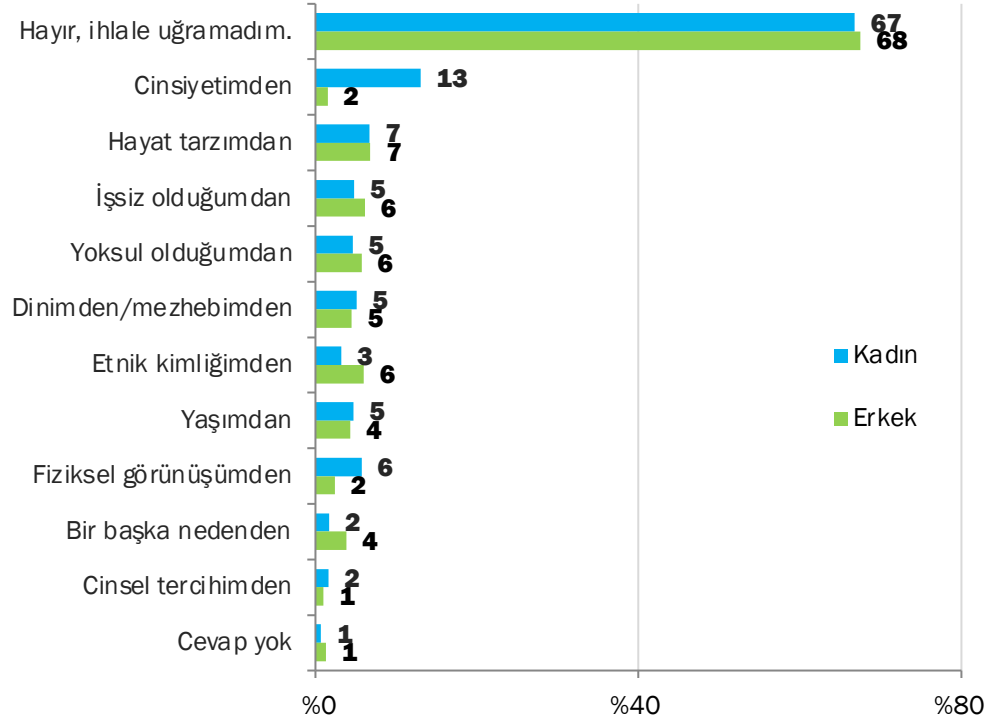

SOKAKTA hak ihlaline uğrayanların hangi sebepten uğradığı yüzdesi

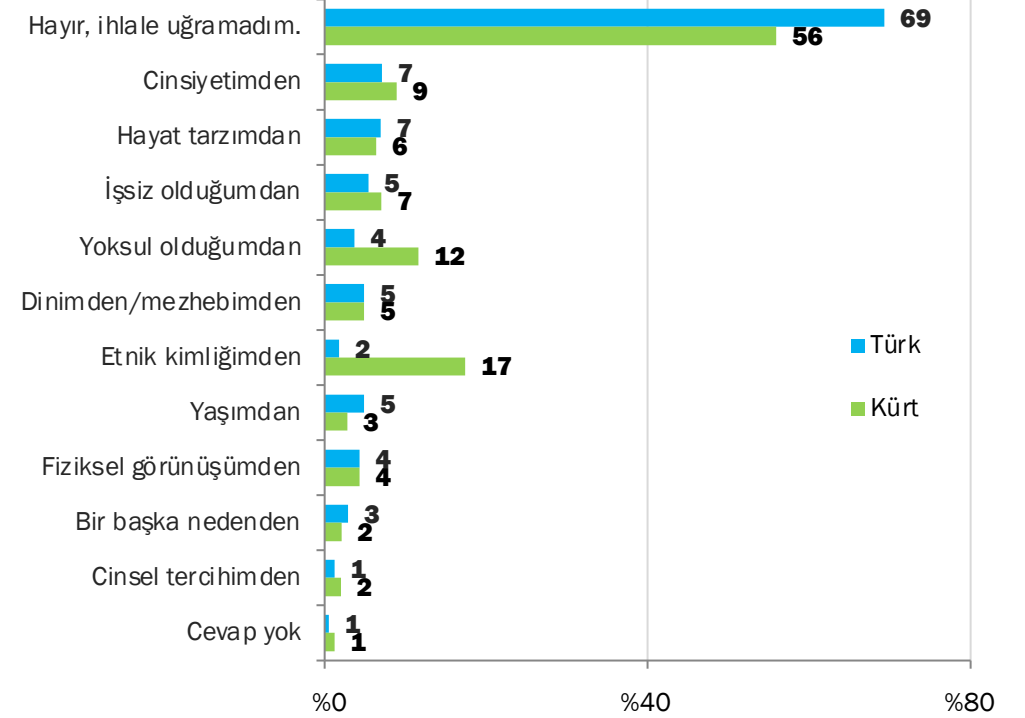

- Her 100 kişiden 15'inin sokakta ayrımcılığa uğradığı Türkiye toplumunda, 10 kişi işyerinde, 9 kişi okulda, 8 kişi kamu kurumlarında ve 8 kişi de ev içinde ayrımcılık ya da baskıya maruz kaldığını ifade ediyor.
- Son 1 yıl içinde **yaşımdan** dolayı ayrımcılığa uğrayanların yüzde 38'i bunun sokakta, yüzde 26'sı ev içinde, yüzde 25'i işyerinde, yüzde 22'si okulda, yüzde 20'si kamu kurumlarında gerçekleştiğini söylüyor.
- Sokakta ihlale uğrayanların dörtte biri cinsiyetinden dolayı başına bunun geldiğini söylüyor. Sokakta cinsiyetinden dolayı hak ihlaline uğramış kişilerinse yüzde 90'ı kadınlar olarak karşımıza çıkıyor.

Son bir yılda aşağıdaki nedenlerden dolayı hak ihlaline uğradınız mı? Hangi özelliğinizden dolayı hak ihlaline uğradınız?

Son bir yılda aşağıdaki nedenlerden dolayı hak ihlaline uğradınız mı? Hangi özelliğinizden dolayı hak ihlaline uğradınız?

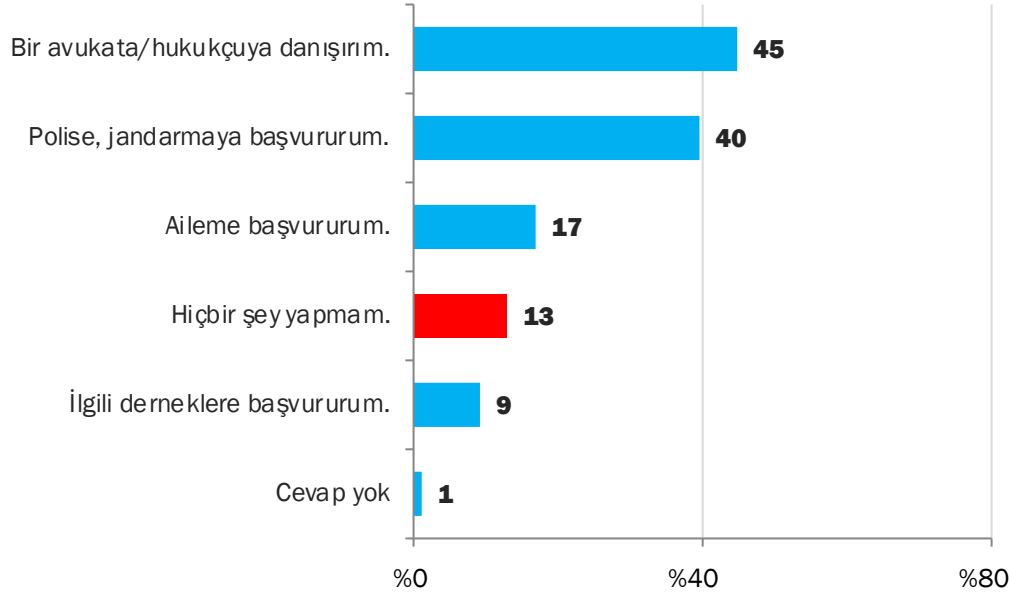
- Cinsiyetinden ve fiziksel görünüşünden dolayı ayrımcılığa uğrayanların daha çok kadınlar olduğunu görüyoruz.
- Etnik kimliğinden dolayı ayrımcılığa uğrayanların oranı Türklerde yüzde 2 iken, Kürtlerde yüzde 17.

İnsan Hakları Savunucularına Yönelik Algı ve Tutumlar

Hakkınızın ihlal edilmesi durumunda aşağıdakilerden hangisini yaparsınız?

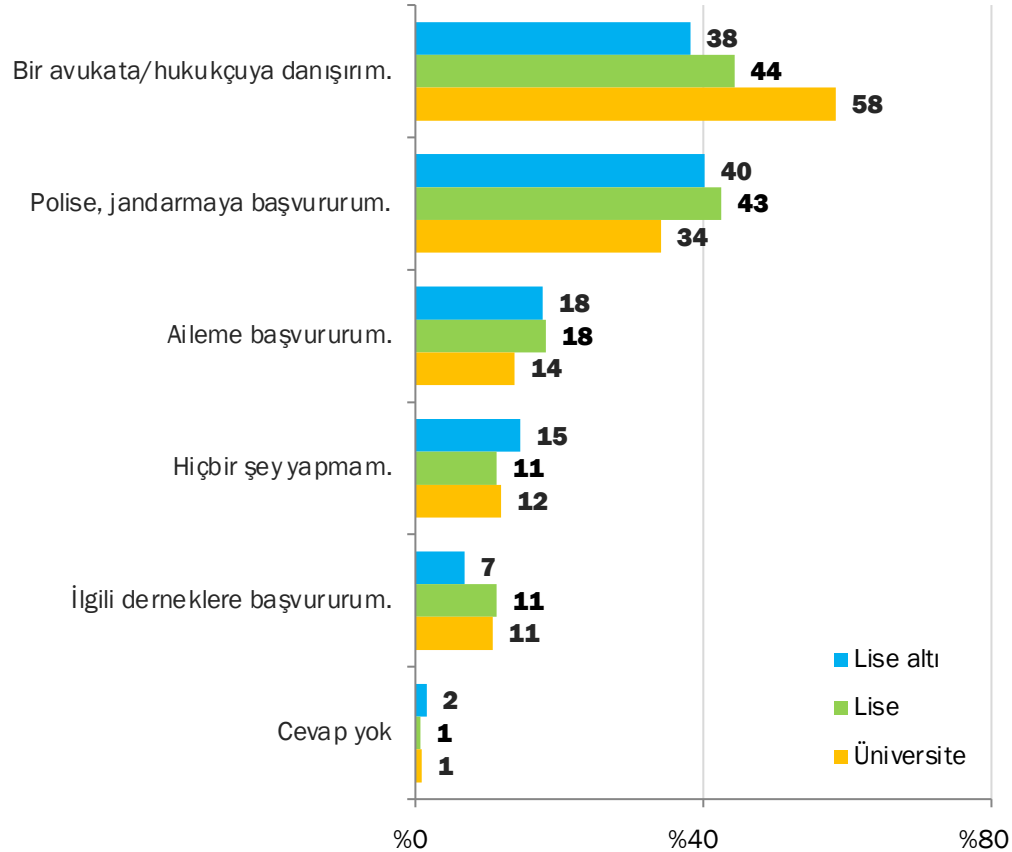

Kişisel haklarınızın ihlal edilmesi durumunda nereye başvurursunuz? (Haziran'12)

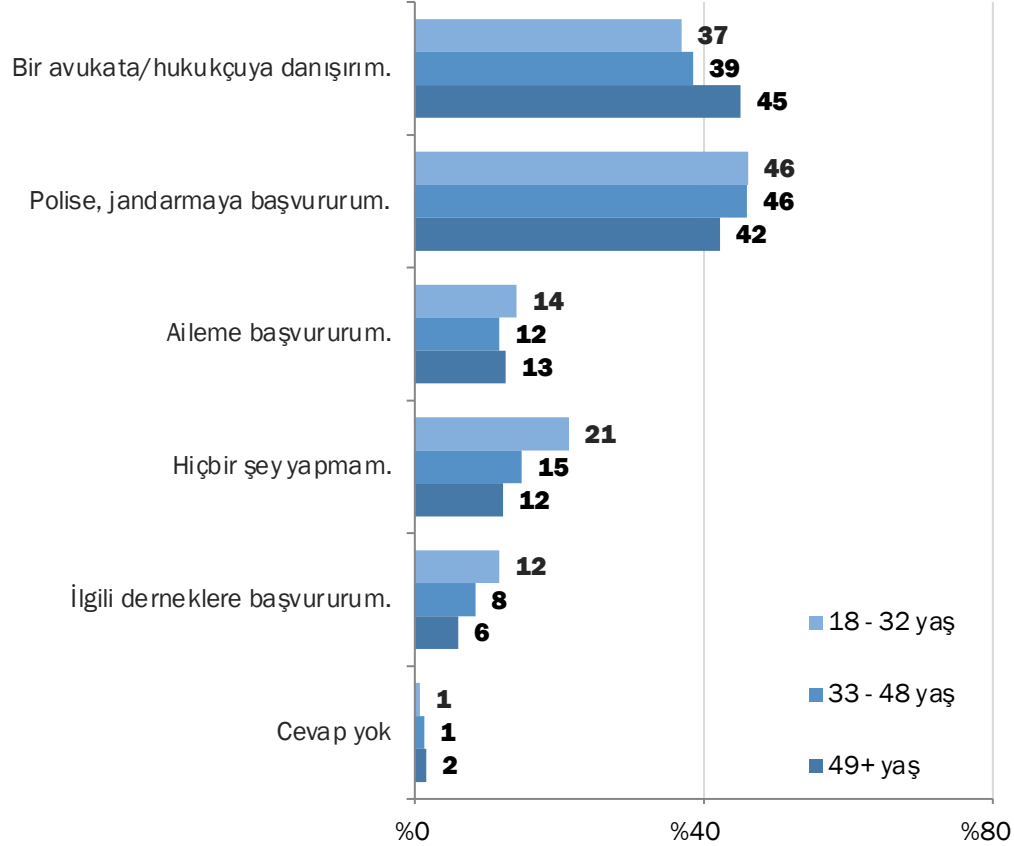
- Görüştüğümüz her 100 kişiden 45'i hakkının ihlal edilmesi durumunda bir avukata danışacağını söylüyor. Her 5 kişiden 2'si de polise başvuracağını belirtiyor. Her 100 kişiden 17'si ailesine başvuracağını, 9'u ise ilgili derneklere başvuracağını söylüyor.
- **Toplumda her 100 kişiden 13'ü hakkının ihlal edilmesi durumunda hiçbir şey yapmayacağını söylüyor.**
- Haziran'12 Barometresi'nde mahkemeye başvuracakların oranını yüzde 54, kolluk kuvvetlerine başvuracakların oranını yüzde 31 olarak ölçmüştük.
- 10 senelik çerçevedeki iki veriyi bir araya topladığımızda aslında toplumun hak ihlali durumunda önceliğini hukuktan yana kullandığını görebiliriz.

Hakkınızın ihlal edilmesi durumunda aşağıdakilerden hangisini yaparsınız?

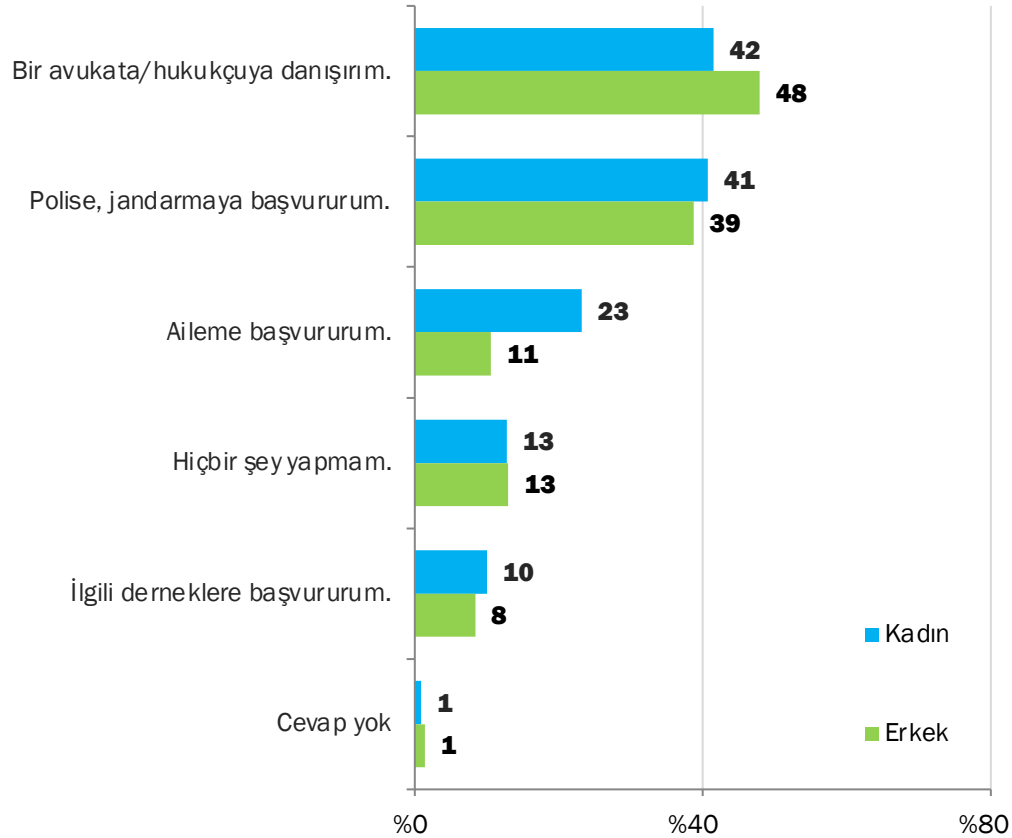
- Eğitim seviyesi yükseldikçe avukata başvuracakların oranı artıyor.
- Üniversite mezunları arasında polise başvuracağını söyleyenler yüzde 34 oranı ile lise altı ve lise eğitilmişlerin altında kalıyor.
- Hiçbir şey yapmam diyenler lise altı eğitilmişlerde daha yüksek olsa da üniversite mezunlarının da yüzde 12'si hiçbir şey yapmayacağını söylüyor.

Hakkınızın ihlal edilmesi durumunda aşağıdakilerden hangisini yaparsınız?

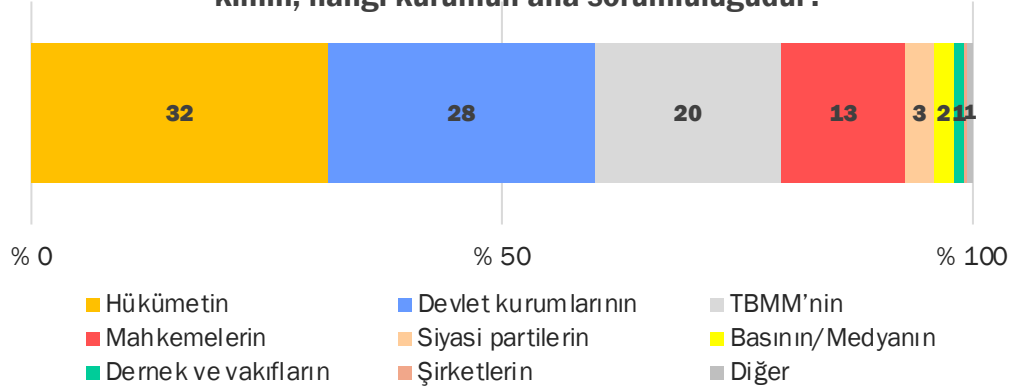
- Toplumun yaşlı kesimlerinde avukata başvuracakların oranı diğer yaş gruplarına göre daha yüksekken, polise başvuracakların oranı daha düşük.
- "Hiçbir şey yapmam" diyenlerse daha çok gençler. Her 5 gençten 1'i hak ihlaline uğraması durumunda hiçbir şey yapmayacağını söylüyor.
- 18-32 yaş grubundaki her 100 gençten 12'si ilgili STK'lara başvuracağını söylüyor.

Hakkınızın ihlal edilmesi durumunda aşağıdakilerden hangisini yaparsınız?

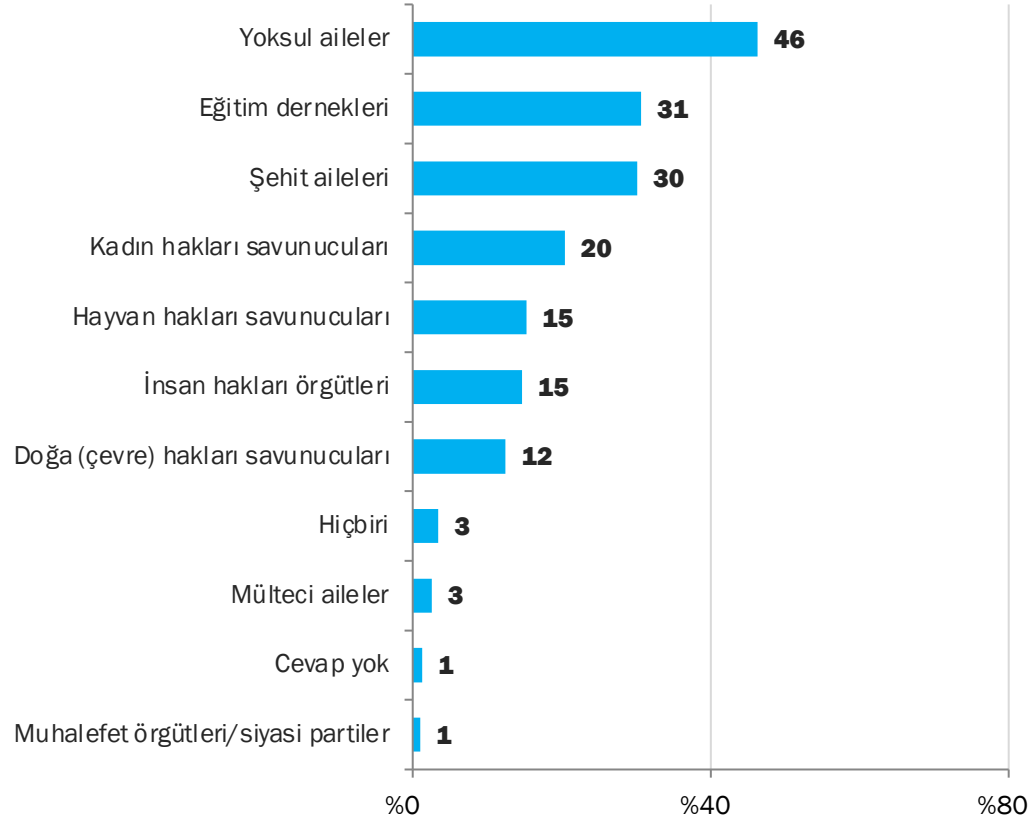
- Hak ihlaline uğraması durumunda ailesine başvuracağını söyleyenler daha çok kadınlar.
- Kadınların yüzde 10'u, erkeklerin yüzde 8'i hak ihlaline uğraması durumunda STK'lara başvuracağını söylüyor.

İnsan haklarınızı temin etme ve koruma görevi ESASEN kimin, hangi kurumun ana sorumluluğudur?

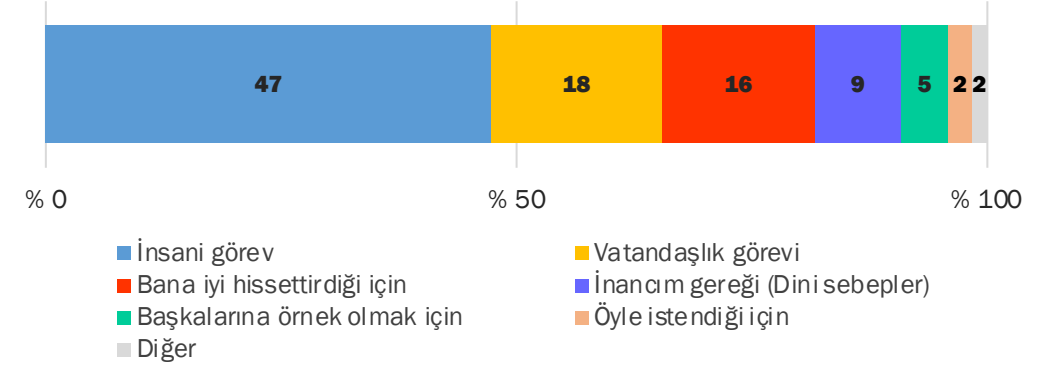

- Nüfusun yarısından çoğu insan hakları temin etme ve koruma görevinin esas olarak hükümet ve devlet kurumlarının sorumluluğunda olduğunu düşünüyor.
- Nüfusun yüzde 32'si hükümetin, yüzde 28'i devlet kurumlarının, yüzde 20'si parlamentonun yüzde 13'ü ise mahkemelerin insan haklarını koruma gerektiğini söylüyor.

Maddi imkanlarınız elverişli olsa aşağıdaki kuruluşlardan hangi 2 tanesini desteklersiniz?

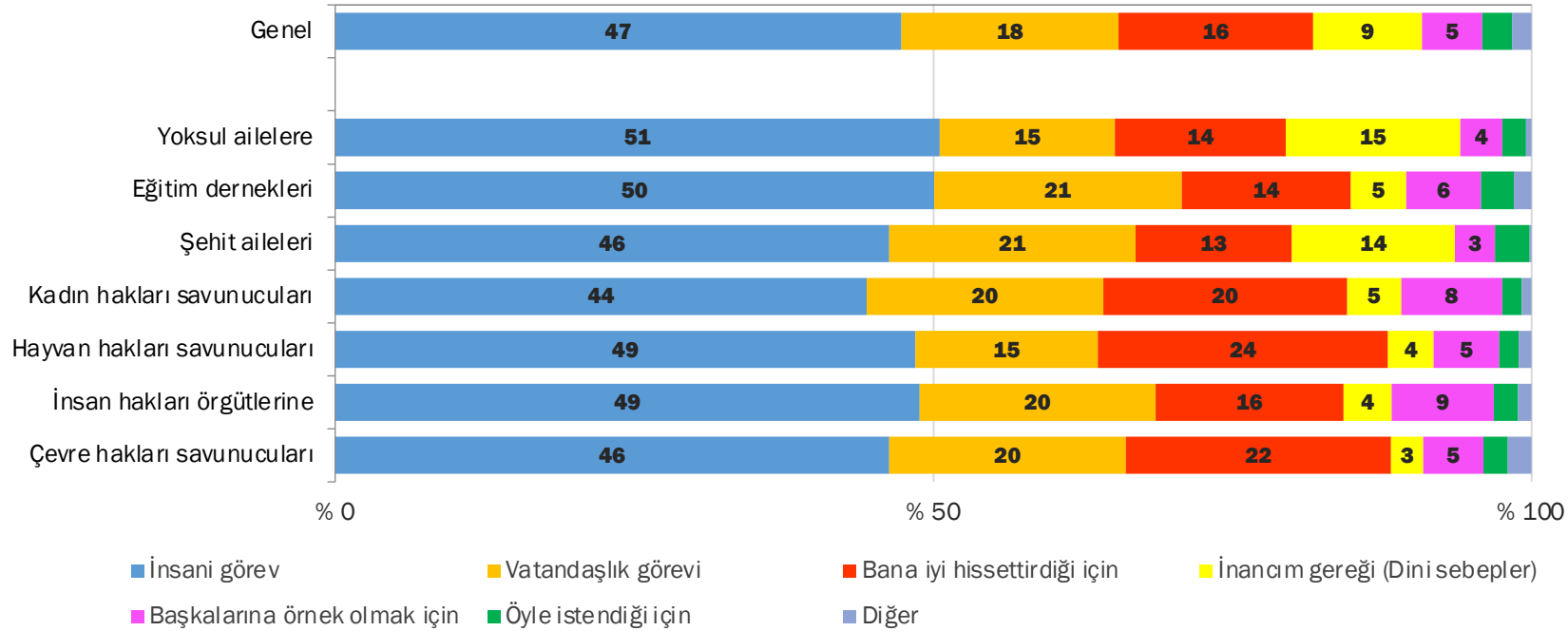

Neden bu inisiyatifi desteklersiniz?

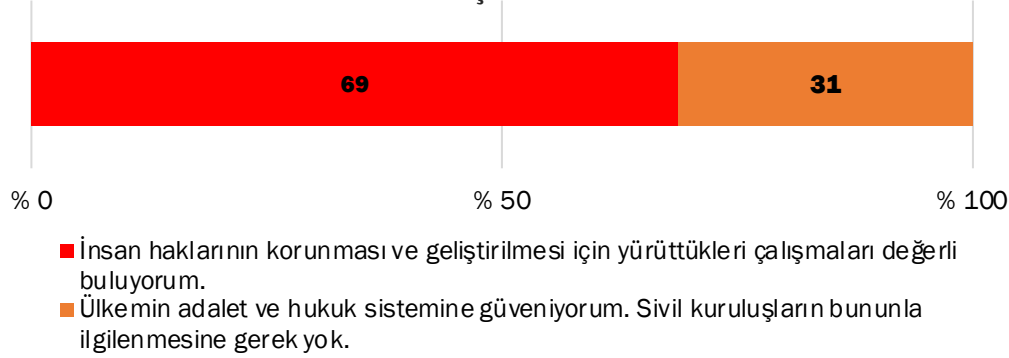
- Görüştüğümüz kişilere maddi imkanları elverişli olsa hangi 2 konuda çalışan inisiyatifi destekleyeceğini sorduğumuzda, ilk 3 sırayı **yoksul aileler, eğitim dernekleri ve şehit aileleri** alıyor.
- Toplumun yarıya yakını yoksul aileleri desteklemek istediğini söylüyor.
- Toplum genelinde her 5 kişiden 1'i kadın hakları savunucularını desteklemek istediğini söylüyor.
- İnsan hakları örgütlerini destekleyeceğini söyleyenlerin oranı yüzde 15 olarak ölçülüyor.
- Neden bu inisiyatifi destekleyeceklerini sorduğumuzda, nüfusun yarıya yakını **insani görev** yanıtını veriyor. Her 10 kişiden 1'i için dini inanç ağır basıyor.

Nereyi desteklediğine göre destekleme sebebi

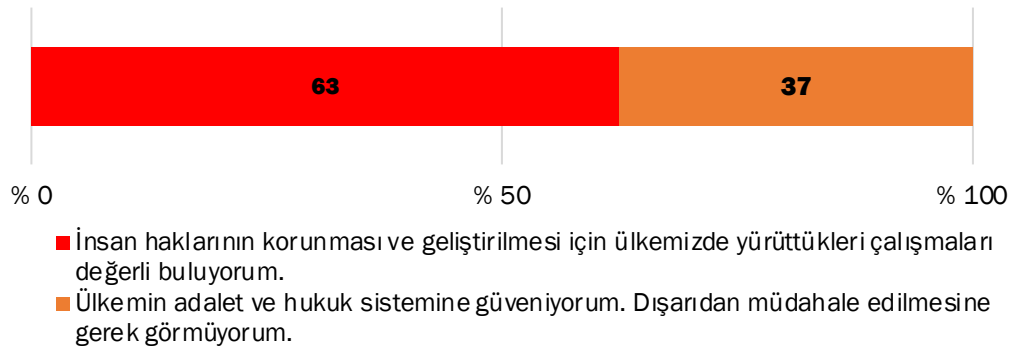

- Kişilerin yardım yapma sebebi nereye yardım yaptığına göre çok fazla bir değişim göstermiyor. İnsani görev olarak desteklemek tüm inisiyatiflerde etkin bir sebep olarak karşımıza çıkıyor.
- Kendini iyi hissetme hayvan haklarını destekleyenlerde, dini sebep şehit ailelerini ve yoksulları destekleyenlerde, başkalarına örnek olma ise insan hakları savunucularını destekleyenlerde artış gösteriyor.

Ülkemizdeki insan haklarını savunan kurumlar ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi sizin görüşünüzü en iyi açıklar?

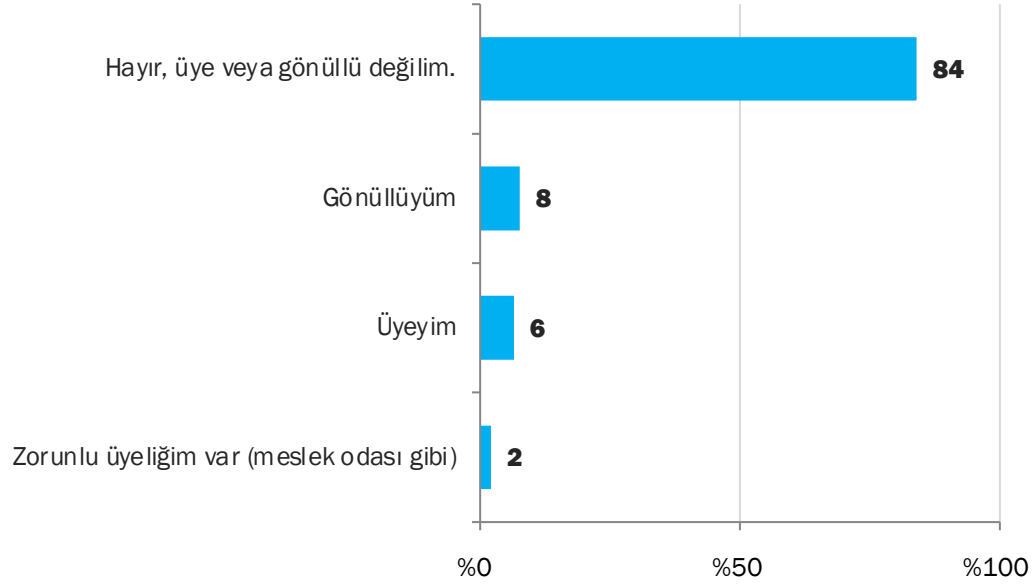

İnsan haklarını savunan ULUSLARARASI kurumların Türkiye’de yürüttükleri faaliyetlerle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi sizin görüşünüzü en iyi açıklar?

- Toplumda her 10 kişiden 7’si ülke genelindeki insan haklarını savunan kurumların yürüttükleri çalışmaları değerli buluyor. Her 10 kişiden 3’ü ülkenin adalet ve hukuk sistemine güvendiğini ve STK’ların bununla ilgilenmesine gerek olmadığına inanıyor.
- İnsan haklarını savunan uluslararası kurumlara güven bir nebze daha düşük. Toplumun yüzde 63’ü bu kurumları yürüttükleri çalışmaların değerli olduğunu söylüyor. Ancak aradaki fark toplumda bir algı farkı oluştuğuna dair bir ipucu içermiyor.

Herhangi bir dernek, vakıf veya sivil toplum kuruluşuna üye misiniz veya gönüllü olarak çalışıyor musunuz?

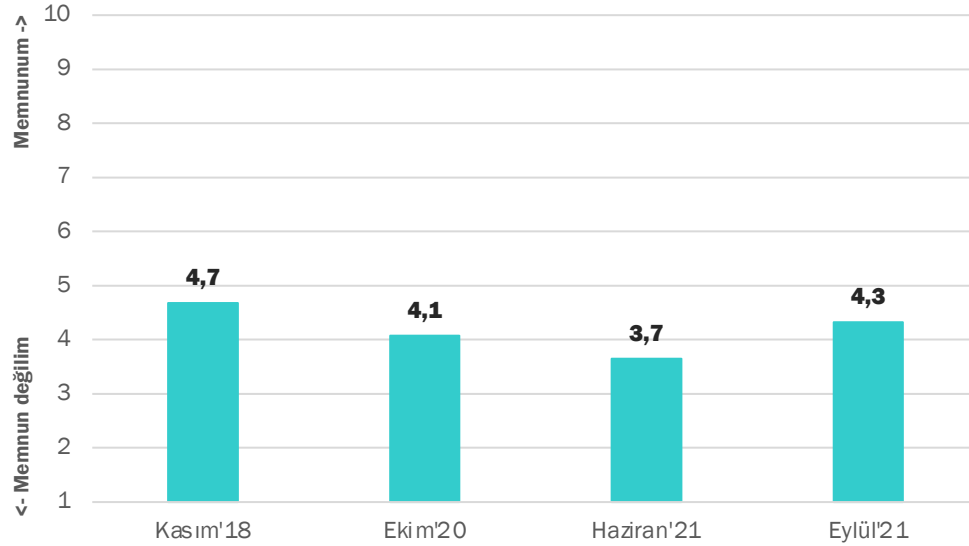
- Yetişkin nüfusun yüzde 84'ü herhangi bir STK'ya üye değil.
- Yetişkin nüfusun yüzde 8'i bir STK'da gönüllü, yüzde 6'sı üye olduğunu beyan ediyor. Yüzde 2'sinin ise meslek örgütü gibi zorunlu üyeliği var.

Siyasal Tercihler

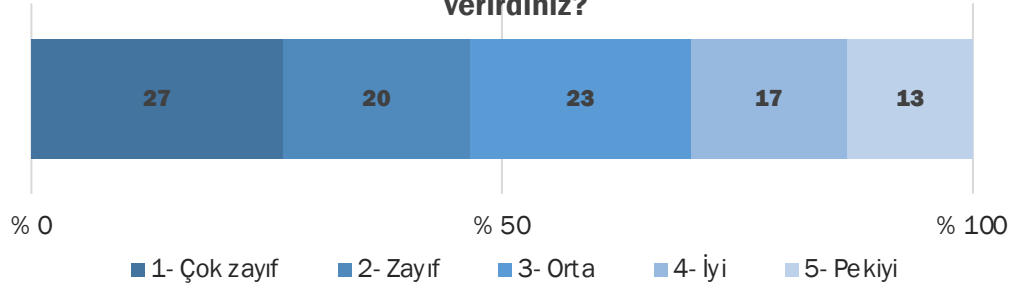
KONDA
ARAŞTIRMA VE DANIŞMANLIK

Genel olarak Türkiye’de demokrasinin işleyişinden ne kadar memnunsunuz?

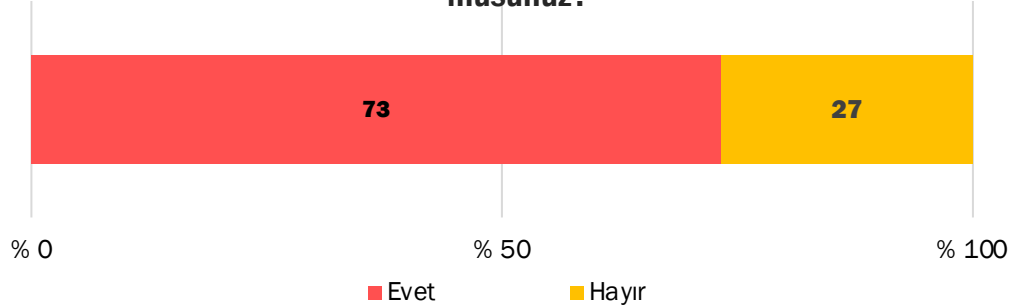
- Türkiye’de demokrasinin işleyişinden memnuniyet puanı 10 üzerinden 4,3 olarak ölçülüyor.
- Geride bıraktığımız üç yıl içinde dalgalı bir seyir izleyen bu tutumda 3 yıl öncesine göre bir düşüş eğilimi görülüyor.

Türkiye’de insan haklarının korunması açısından Recep Tayyip Erdoğan’a karne notu veriyor olsaydınız kaç verirdiniz?

- İnsan haklarını koruması açısından puan vermelerini istediğimiz Cumhurbaşkanı Erdoğan için toplumun yüzde 13’ü pekiyi notunun vermesine karşın yüzde 27’si çok zayıf notu veriyor. Bu ortalama 2,7 puana denk geliyor.
- Geçmiş araştırmalarımızda Cumhurbaşkanlığı görevini yerine getirme açısından verilen puanlarla karşılaştığımızda, Erdoğan’ın insan hakları konusundaki puanı son 3 yıldaki puanlarından düşük görünüyor.

Türkiye’de insan haklarının sorunu olduğunu düşünüyor musunuz?

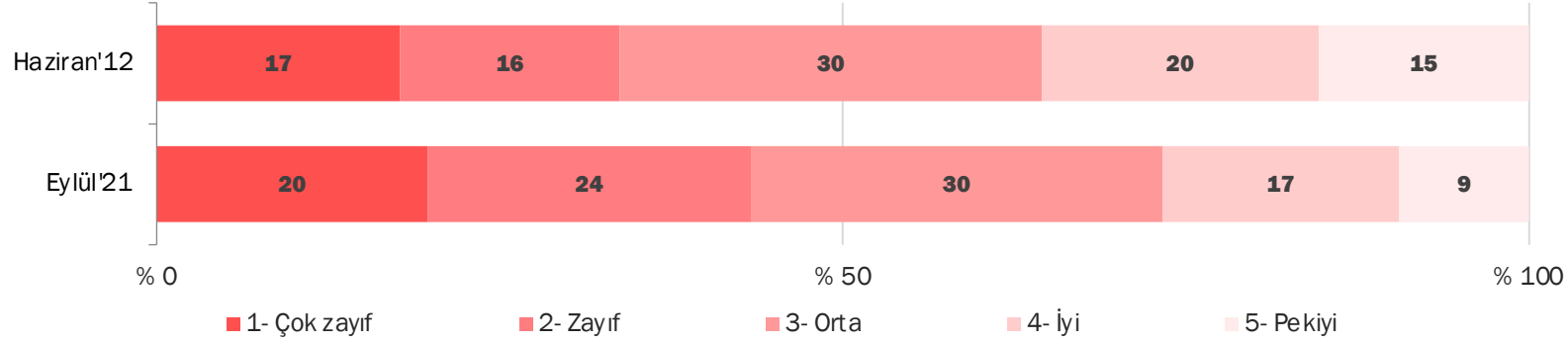

- Yetişkin nüfusa dahil olan her 100 kişiden 73’ü Türkiye’de insan hakları sorunu olduğunu düşünüyor.
- Her 100 kişiden 52’si bu sorunun **eğitim eksikliğinden** kaynaklandığını düşünüyor.
- Toplumun yüzde 36’sı hukuk sistemindeki sorunları, yüzde 35’, siyasi yöneticilerin tutumunu insan hakları sorununun kaynağı olarak işaret ediyor.

Sizce Türkiye’deki insan hakları sorunlarının kaynağında ne var?

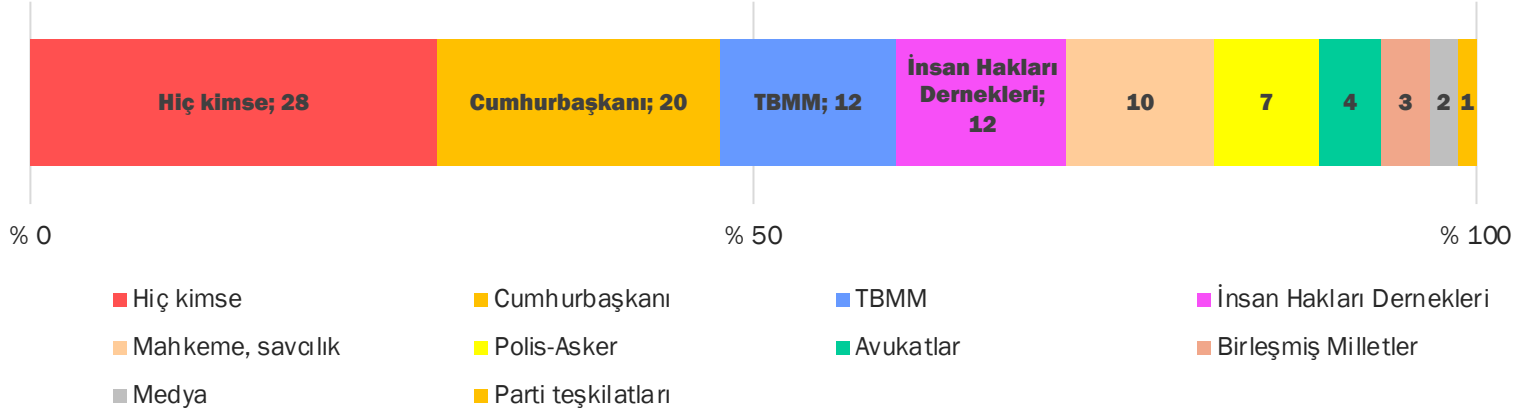

Devletin insan haklarını tanıması, koruması ve geliştirmesi gerekir. Bu bakımdan devletin kurumlarına not verecek olsanız 5 üzerinden kaç not verirsiniz?

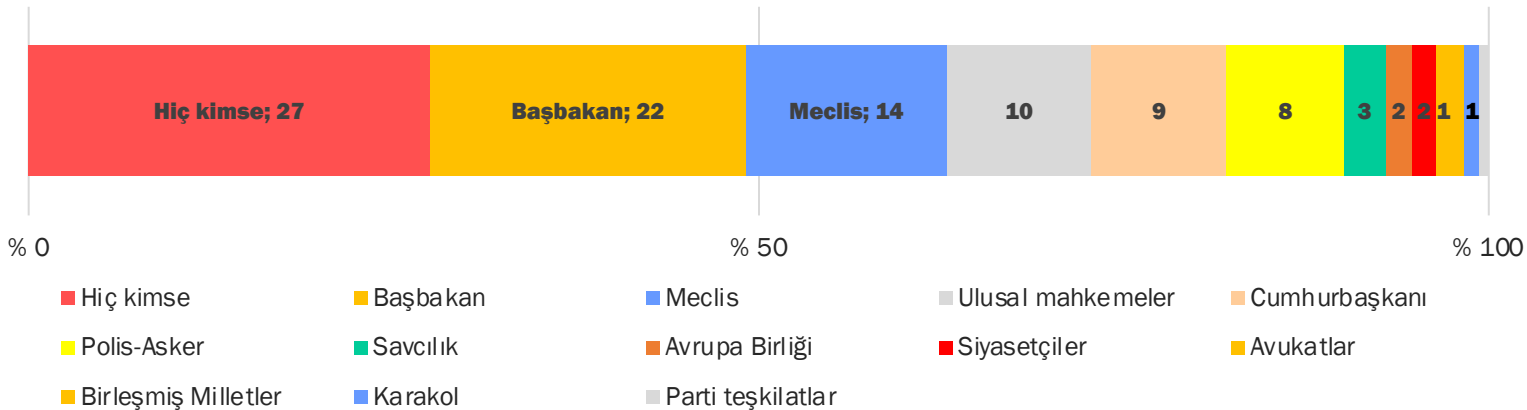

- Devletin insan haklarını tanıması, koruması ve geliştirmesi konusunda 5 üzerinden bir not vermelerini istediğimizde, görüştüğümüz kişilerin yüzde 9'u pekiyi, yüzde 20'si çok zayıf, yüzde 24'ü zayıf veriyor.
- Son 9 yılda bu konuda devlete iyi ve pekiyi not verenlerin oranı yüzde 35'ten yüzde 26'ya düşmüş gözüküyor.

İnsan haklarının korunması ve teşvik edilmesi bakımından Türkiye’de EN ÇOK hangi kişi/kuruma güveniyorsunuz?

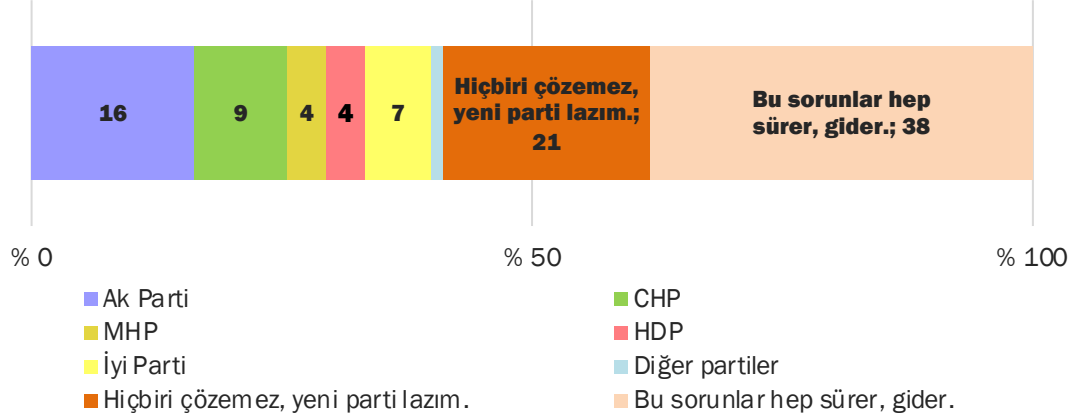

İnsan haklarınızı koruması ve teşvik etmesi açısından kime, hangi kuruma güveniyorsunuz? (Haziran'12)

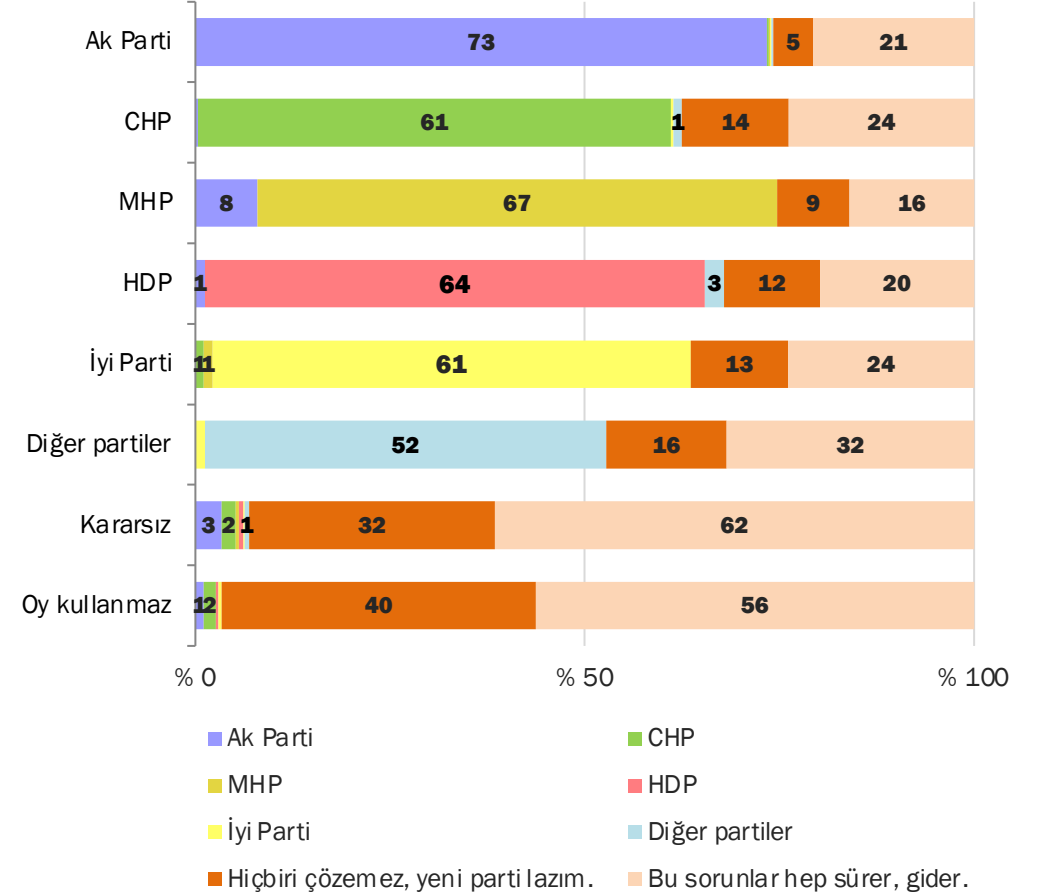
- İnsan haklarının korunması ve teşvik edilmesi bakımından nüfusun yüzde 28’si hiç kimseye güvenmiyor. Bu oran son 9 yılda değişmemiş görünüyor.
- Her 5 kişiden 1’i Cumhurbaşkanına güveniyor. Parlamenter sistemin var olduğu 2012 yılında ise toplumun yüzde 22’si Başbakan’a güvendiğini söylemişti. Bu bakımdan bu konuda pek bir değişim olmadığı söylenebilir.
- Bu araştırmada seçenek olarak ‘insan hakları dernekleri’ verilince yüzde 12 bu seçeneği tercih etmiştir. Devlet yapısı bu denli büyük ve hakim bir ülkede bu oranın sivil toplum kuruluşları adına iyi bir tablo olarak tarif edilebilir.

Türkiye'nin insan hakları alanındaki sorunlarını sizce hangi parti gelse çözebilir?

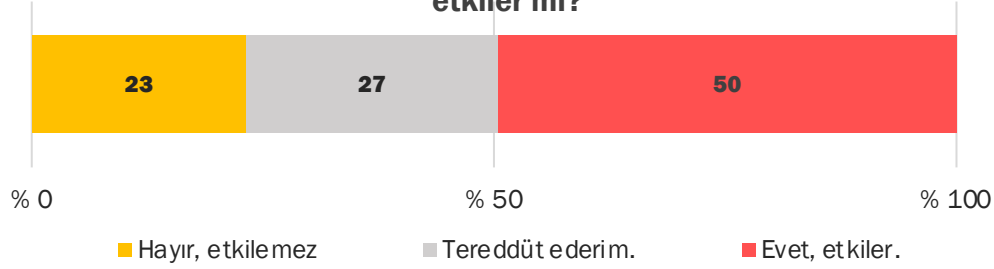

- Türkiye'nin insan hakları alanındaki sorunlarını mevcut hiçbir partinin çözemeyeceği algısı toplum geneline hakim.
- Nüfusun yüzde 15'i Ak Parti'nin, yüzde 9'u CHP'nin yüzde 7'si İyi Parti'nin insan hakları sorununu çözebileceğini düşünüyor.
- Siyasal tercihlere göre incelediğimizde, parti tabanlarının kendi partilerine bu konuda yeterince güvenmediğini söyleyebiliriz. İktidar partisi Ak Parti seçmenlerinin yüzde 73'ü bu konuda Ak Parti'ye güveniyor. CHP'liler arasında CHP' diyen yüzde 61 düzeyinde.

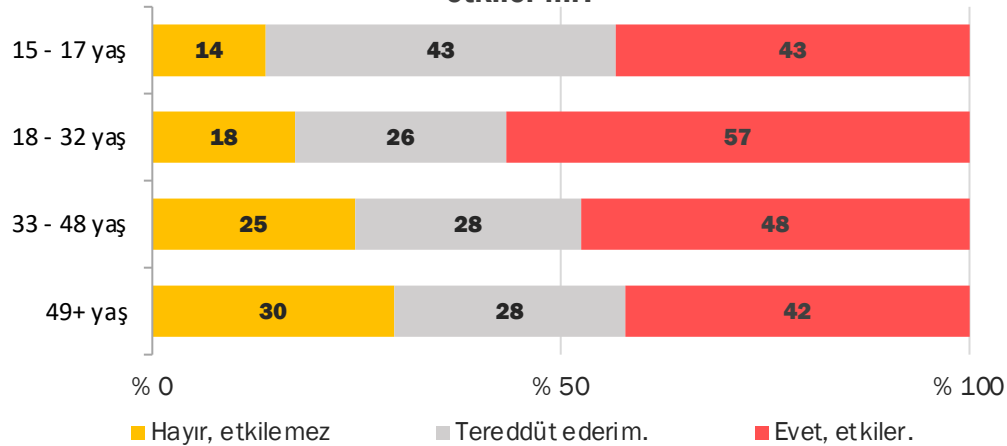
Türkiye'nin insan hakları alanındaki sorunlarını sizce hangi parti gelse çözebilir? Siyasi tercihe göre

Oy vereceğiniz partinin programında insan haklarının gelişimiyle ilgili bir vaat yoksa, bu durum oy tercihinizi etkiler mi?

Oy vereceğiniz partinin programında insan haklarının gelişimiyle ilgili bir vaat yoksa, bu durum oy tercihinizi etkiler mi?

- Toplumda her 2 kişiden 1'i oy vereceği partinin programında insan haklarının gelişimiyle ilgili bir vaadin olmamasının oy tercihinin etkileyeceğini söylüyor.
- Toplumun yüzde 23'ü bunun oy tercihinin etkilemeyeceğini söylerken, yüzde 27'si tereddüt yaşayacağını belirtiyor.
- Yaş gruplarına göre baktığımızda, bu durumun oy tercihinin etkileyeceğini söyleyenlerin daha çok gençler olduğunu görüyoruz.

KONDA Araştırma ve Danışmanlık

Yıldız Posta Caddesi ığdem Apt. No:11 / 6
Esetepe, 34349 Őiřli İstanbul

www.konda.com.tr

bilgi@konda.com.tr

+90 212 275 17 66

KONDA
ARAşTIRMA VE DANIşMANLIK

